

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״נ

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״נ מרים שיינדל בת יצחק״א אפרים שמעון סינאוויץ

(א) צילה ל: (ב) [לקמן
דף כו: (ג) עיין תוס'
מנחות דף מב: ד"ה
הקוצים, (ד) מנחות מב:
(ה) [לקמן דף לו: ויעין
רש"י לקמן לא. ד"ה
אבל, (ו) פסחים ו, א
(ז) קידושין נב ע"ב.

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ואם
עשה וכו' וצ"ע ארבעה
אחין ובפ"ק כ"ל
ומינה קשה ממקום:
(ב) ד"ה מנין וכו'
דמילא קדושה עליהו
איתקבל: (ג) ד"ה הוה
וכי' שלא נודעה לרבים
מכפרת כו' דלמר עולה:

גליון הש"ס

גמ' מנין צ"ע סוכה.
ע"י לקמן דף לו ע"ב רש"י
ד"ה אסור להרים:

תורה אור השלם

(א) דבר אל בני ישראל
לאמר בחמשה עשר
יום לחודש השביעי
הזה חג הסוכות שבעת
ימים ל': ויקרא, ב, יד
(ב) חג הסוכות תעשה
לך שבעת ימים
באסוף
וגמולך: (דברים, טו, יג)
(ג) גדלים תעשה לך על
ארבע פנות בסוףך
אשר תבנה ביה:
(דברים, כב, יב)

(ד) דבר אל בני ישראל
ואמרת אליהם ועשו
לחם ציצת על ציפת
בגדיהם לחרותם ונתנו
על ציצת הקנה פתיל
תבילת: (מכילת, טו, לח)

ליקוטי רש"י

ד"ה. משמע כל שצ"ע לה'
הוא הקדש. על ההגיה.
שלמי חגיגה. לאסוף
משהקדש. [בד"ה ל:]
ואין עושין סוכה
בחולו ש" מועד. מי
שלא יצא בסוכה יו"ט
הראשון ולקמן כו:
עשה ציצית בין
הקוצים. הקצלים היינו
מוטין המלוטין כול היריעה
שקורין פרוק"ש וקוצין
אותם מן הנגד. ל"א להכי
קרי להוה קוצין שולאין מן
הנגד כקוצין. נימין. היינו
אותם שולאין מן הנגד
תפירה. פסולת. כל זמן
שמחובין לנגד דבעין
עשיה לשמה [מנחות כב:].

לעזי רש"י

פרני"ש. פירוש מוטין
(שמעתי"ן) כסוף נגד
שחיתות מן הנגד לאחר
אריגתו (ערוך ערך גרד
ד' ועיין רש"י בכוות
ח פ ע"ב ד"ה כרובי לי
גרדי מניה). דומשי"ש.
פירוש פקעיות, כדוריות
של חוט.

מתני' סוכה ישנה. כדמפרש שעשה קודם לחג שלשים יום ולא פירש שהיא לשם חג: בית שמאי פוסלין. דעו סוכה לשמה וזו סתם נעשית. ואילו חז"ל מוכיחים לחג הוה כיון דשולחין צהלות החג קודם לחג שלשים יום^א סתם העושה לשם חג הוא עושה אצל קודם שלשים סתמא לאו לחג: ובית הלל מבשרין. ללא צעין סוכה לשם חג: כשרה. לצית שמאי אינטריך: גמ' סוכה ששם חג. דכתיב סוכות לה' לשם מנחת המלך: על ההגיה. שלמי חגיגה שם שמים חל עליהם לאוסרן עד לאחר הקטרת אימורין דזכו צהו צמר הכי משלחן גבוה^ב כעצד הוטל פרס^ג: חג. חגיגה: חג הסוכות תעשה. סוכות תעשה לחג סתם המקרא ודרשהו: בחולו ש" מועד. אם לא עשה מתחילה: פלוגתא דרבי אליעזר צפרק הישן (לקמן כו:): ופרכין לצית הלל דלא צעו לשמה נימא גצי ציצית נמי לית להו דרז יהודה אמר רב: עשה. לציצית: מן הגורדן. פרני"ש שחולין צסוף הטלית מותר האריגה וגדל שם הציצית מינה וזה: מן הקוצין. מוטין שנתקו בשמי וקוצים אותן ומלוטין לראשיהן^ד צנגד לאחר שנארג וקרי להו קוצין על שם שצולטין כקוצים: מן הנימין. כגון טלית שתפרה או שעשו צה אימור צמחט וראשי חוטי התפירה תלוין צה ומהן גדלו הציצית: פסולת. הוה ומלוטין ועומדים כל אלה צנגד ולא נתלו צה לשם ציצית לא עשיה לשמה היא: מן הפיסין. פקעיות כדוריות של חוט לומשי"ש: כשרה. הוה וכשנתלו צנגד לשם ציצית נתלו עשיה לשמה היא דטויה לשמה לא צעין שאין טויה מן העשיה: כי אמריתה קמיה דשמואל. רב יהודה תלמידו של רב ושל שמואל היה לאחר פטירתו של רב היה אומר שמועות משמו כך אמר לי רב וכשהרתי^ה דברים לפני שמואל נתלק עליז מ"מ תריוהו עשיה לשמה צעו:

אלמא לא גרסינן אלא ה"ג אף מן הסיסין פסולת דבעינן טויה ששמה דמאן דגרס אלמא משמע דהאי דמוחזי קאמר לה ואם כן לא מוחזי אלא מדשמואל ולא מילתא היא דרב נמי עשיה לשמה צעו: למעוטי גזולת. דבעין תעשה לך משלך: מתני' ואסירי מדאורייתא אצל היותר מכדי הכשר לא מיתסרי אלא מדרצן והא דפריך נמי וכו' מהני תנאה במאי דאסירי דאסירי מדרצן ולא מפליג נמי תנא צין נריך לסוכה צין לא נריך ואהיה דצילה קשיא מפרק צמה מדליקין (שם דף כב וסא) דמשמע דנמי סוכה אסורין משום צוי מזה ולא משום מוקצה וצמקומה פירשטו: מה חגיגה ד"ה אף סוכה ד"ה. קסבר רבי יהודה צן צמירא דאי לאו משום חגיגה מוקמינן לה לסוכה לשם חג: **ההוא מיבעי ליה** למעוטי גזולת. סימנה תיפוק ליה משום דהוה ליה מזה הצאה צעירה דמהאי טעמא פסלינן אחרג^א הגזול ציוס טוב שני לקמן צריש לולב הגזול (ד' כט:) וציהיה שמעתא גופא קשיא דקאמר צשלמא צ"ט ראשון צעין לכס משלכס אלא צ"ט שני אמיא ומשני משום דהוה ליה מזה הצאה צעירה והשתא אם כן ל"ל לכס משלכס ומיהו התם איכא לשנוי דאינטריך למעוטי שאלו אצל גצי סוכה ליכא לשנוי הכי לרצון דאמרי לקמן פרק הישן (ד' כו:): דאדם יואל ידי חובתו צסוכה של צצירו ונפקא להו מדכתיב כל האזרח צשראל יצט צסוכות מלמד שכל ישראל ראוין ליצ צסוכה אחת **וי"ל דטעמא דמזה הצאה צעירה לאו דאורייתא אלא מדרצן** ומיהו קשה מפרק הניקין (גיטין ד' נה. וסא) גצי חטאת גזולה שלא נודעה לרבים (א) דאמר עולא צגמרא^ב צין נודעה צין לא נודעה אינה מכפרת מאי טעמא דיואש כדי לא קני ושמעין ליה לעולא דיואש כדי קני גצי עורות של צעל הצית וגנז וגזון (צ"ק ד' קיד). ואומר ר"ת דטעמא דעולא צגיטין משום מזה הצאה צעירה אלמא דאורייתא היא ומיהו צלאו הכי לא יתכן דהא צהדיא קאמר עולא משום דיואש לא קני ועוד דצפרק מרובה (סא ד' כו:): דריש רצא צהדיא דיואש לא קני מדכתיב קרצו ולא הגזול אלא נראה דההוא דהגזול צתרא לאו יואש כדי הוא דאיכא יואש ושינוי השם כדקאמר התם צמרובה (סא כו:): דמעיקרא קרי ליה משכא והשתא קרי ליה אצרוא ואע"ג דגצי קרצן נמי איכא שינוי השם כדאמר התם [דף כו:]: דמעיקרא חולין והשתא הקדש מכל מקום ממעט מדכתיב קרצו כיון דקודם הקדש לאו שלו הוא ואף על גז דחל עליו הקדש מחמת שינוי השם דאמי השתא לא חוי להקדש דבעין קרצו צעיה שמקדיש:

דעלמא והדר פריך מנוי סוכה דמהני ציה תנאה ומשני צאומר איני צודל מהם כל צין השמשות דלא הוקצו למצותו ולא דמו לעצים שהם עיקר המצוה ועל כרחק צודל מהם ויש צהם סמירת אהל ואע"ג דמעיקרא ידע האי טעמא אורחא דהש"ס לפרש דצירו דרך קשיא ותירוצו ור"ת מפרש דעצים של כדי הכשר סוכה חילל קדושה עלייהו

ומהני תנאה במאי דאסירי מדאורייתא הוא הדין דלא מהני צמאי דאסיר מדרצן ולא מפליג נמי תנא צין נריך לסוכה צין לא נריך ואהיה דצילה קשיא מפרק צמה מדליקין (שם דף כב וסא) דמשמע דנמי סוכה אסורין משום צוי מזה ולא משום מוקצה וצמקומה פירשטו: מה חגיגה ד"ה אף סוכה ד"ה. קסבר רבי יהודה צן צמירא דאי לאו משום חגיגה מוקמינן לה לסוכה לשם חג: **ההוא מיבעי ליה** למעוטי גזולת. סימנה תיפוק ליה משום דהוה ליה מזה הצאה צעירה דמהאי טעמא פסלינן אחרג^א הגזול ציוס טוב שני לקמן צריש לולב הגזול (ד' כט:) וציהיה שמעתא גופא קשיא דקאמר צשלמא צ"ט ראשון צעין לכס משלכס אלא צ"ט שני אמיא ומשני משום דהוה ליה מזה הצאה צעירה והשתא אם כן ל"ל לכס משלכס ומיהו התם איכא לשנוי דאינטריך למעוטי שאלו אצל גצי סוכה ליכא לשנוי הכי לרצון דאמרי לקמן פרק הישן (ד' כו:): דאדם יואל ידי חובתו צסוכה של צצירו ונפקא להו מדכתיב כל האזרח צשראל יצט צסוכות מלמד שכל ישראל ראוין ליצ צסוכה אחת **וי"ל דטעמא דמזה הצאה צעירה לאו דאורייתא אלא מדרצן** ומיהו קשה מפרק הניקין (גיטין ד' נה. וסא) גצי חטאת גזולה שלא נודעה לרבים (א) דאמר עולא צגמרא^ב צין נודעה צין לא נודעה אינה מכפרת מאי טעמא דיואש כדי לא קני ושמעין ליה לעולא דיואש כדי קני גצי עורות של צעל הצית וגנז וגזון (צ"ק ד' קיד). ואומר ר"ת דטעמא דעולא צגיטין משום מזה הצאה צעירה אלמא דאורייתא היא ומיהו צלאו הכי לא יתכן דהא צהדיא קאמר עולא משום דיואש לא קני ועוד דצפרק מרובה (סא ד' כו:): דריש רצא צהדיא דיואש לא קני מדכתיב קרצו ולא הגזול אלא נראה דההוא דהגזול צתרא לאו יואש כדי הוא דאיכא יואש ושינוי השם כדקאמר התם צמרובה (סא כו:): דמעיקרא קרי ליה משכא והשתא קרי ליה אצרוא ואע"ג דגצי קרצן נמי איכא שינוי השם כדאמר התם [דף כו:]: דמעיקרא חולין והשתא הקדש מכל מקום ממעט מדכתיב קרצו כיון דקודם הקדש לאו שלו הוא ואף על גז דחל עליו הקדש מחמת שינוי השם דאמי השתא לא חוי להקדש דבעין קרצו צעיה שמקדיש:

דעלמא והדר פריך מנוי סוכה דמהני ציה תנאה ומשני צאומר איני צודל מהם כל צין השמשות דלא הוקצו למצותו ולא דמו לעצים שהם עיקר המצוה ועל כרחק צודל מהם ויש צהם סמירת אהל ואע"ג דמעיקרא ידע האי טעמא אורחא דהש"ס לפרש דצירו דרך קשיא ותירוצו ור"ת מפרש דעצים של כדי הכשר סוכה חילל קדושה עלייהו

ומהני תנאה במאי דאסירי מדאורייתא הוא הדין דלא מהני צמאי דאסיר מדרצן ולא מפליג נמי תנא צין נריך לסוכה צין לא נריך ואהיה דצילה קשיא מפרק צמה מדליקין (שם דף כב וסא) דמשמע דנמי סוכה אסורין משום צוי מזה ולא משום מוקצה וצמקומה פירשטו: מה חגיגה ד"ה אף סוכה ד"ה. קסבר רבי יהודה צן צמירא דאי לאו משום חגיגה מוקמינן לה לסוכה לשם חג: **ההוא מיבעי ליה** למעוטי גזולת. סימנה תיפוק ליה משום דהוה ליה מזה הצאה צעירה דמהאי טעמא פסלינן אחרג^א הגזול ציוס טוב שני לקמן צריש לולב הגזול (ד' כט:) וציהיה שמעתא גופא קשיא דקאמר צשלמא צ"ט ראשון צעין לכס משלכס אלא צ"ט שני אמיא ומשני משום דהוה ליה מזה הצאה צעירה והשתא אם כן ל"ל לכס משלכס ומיהו התם איכא לשנוי דאינטריך למעוטי שאלו אצל גצי סוכה ליכא לשנוי הכי לרצון דאמרי לקמן פרק הישן (ד' כו:): דאדם יואל ידי חובתו צסוכה של צצירו ונפקא להו מדכתיב כל האזרח צשראל יצט צסוכות מלמד שכל ישראל ראוין ליצ צסוכה אחת **וי"ל דטעמא דמזה הצאה צעירה לאו דאורייתא אלא מדרצן** ומיהו קשה מפרק הניקין (גיטין ד' נה. וסא) גצי חטאת גזולה שלא נודעה לרבים (א) דאמר עולא צגמרא^ב צין נודעה צין לא נודעה אינה מכפרת מאי טעמא דיואש כדי לא קני ושמעין ליה לעולא דיואש כדי קני גצי עורות של צעל הצית וגנז וגזון (צ"ק ד' קיד). ואומר ר"ת דטעמא דעולא צגיטין משום מזה הצאה צעירה אלמא דאורייתא היא ומיהו צלאו הכי לא יתכן דהא צהדיא קאמר עולא משום דיואש לא קני ועוד דצפרק מרובה (סא ד' כו:): דריש רצא צהדיא דיואש לא קני מדכתיב קרצו ולא הגזול אלא נראה דההוא דהגזול צתרא לאו יואש כדי הוא דאיכא יואש ושינוי השם כדקאמר התם צמרובה (סא כו:): דמעיקרא קרי ליה משכא והשתא קרי ליה אצרוא ואע"ג דגצי קרצן נמי איכא שינוי השם כדאמר התם [דף כו:]: דמעיקרא חולין והשתא הקדש מכל מקום ממעט מדכתיב קרצו כיון דקודם הקדש לאו שלו הוא ואף על גז דחל עליו הקדש מחמת שינוי השם דאמי השתא לא חוי להקדש דבעין קרצו צעיה שמקדיש:

סוכה ישנה בית הלל מבשרין. צירושלמי מני נריך לחדש צה דבר צצירא אמרין טפח רבי יוסי אמר כל שהוא ומאן דאמר כל שהוא וצנגד שתא על פני כולה וצמר הכי איתא התם מנה ישנה פלוגתא דצית שמאי וצ"ה א"ר^א דצרי הכל הוא מכיון שלא עשה לשם פסח דבר צרי הוא שלא

דקדק צה: **ואם** עשה צשם חג וכו'. אפילו לצית הלל נפקא מינה שאין נריך לחדש צה דבר ואפילו לא נפקא מינה אלא לצ"ש יש לו לתנא לפרש צמה נחלקו ולא שייך לנאקשוי טעמא דצ"ש אחא לאשמועינן אלא היכא דפליגי תנאי אליצא דצ"ש ולא נפקא מינה מידי צפלוגתא אליצא דצית הלל כי הוה דרבי אליעזר דמילה (שם דף קלג). וצפרק ארבעה אחין (יצמות דף כה. וסא) (ב) קשיא וצפ' קמא דצילה (דף כו:): וכו' פירשטו צמקומם: **מנין** צעני סוכה שאסורים ב' צעבה. משמע דאסירי מדאורייתא ודרשה גמורה היא מדפריך והא קרא^א להכי הוא דלתא ותימה דצפרק כירה (שם דף מה). משמע שהוא מדרצן דמייתי התם ראייה דרבי שמעון אית ליה גצי נר מוחן שהוקצה למצותו הוקצה לאסורו מהא דתניא דאין נוטלין עצים מן הסוכה צ"ט ור' שמעון מתיר ושוין צסוכת החג צתא שהיא אסורה וצפ' המציא כדי צין (צ"ה דף לו. וסא) מייתי דרשה דהכא ואפילו הכי משמע התם צסוף שמעמין דלא אסירא אלא מטעם מוקצה דקאמרין עלי סוכה דחילל קדושה (ג) איתקציא לצעיה וי"ל דהאי דאסור מדאורייתא היינו צעודה קיימת אסור ליעול ממנה עצים אצל משנפלה צצטלה מצותה לא אסירא אלא מדרצן והא דפריך צצילה (סא) וכו' מהני ציה תנאה היינו משום דכיון דלא מהני ציה תנאי צעודה קיימת כשנפלה נמי לא יועיל דמיגו דאיתקציא צין השמשות איתקציא לצעיה ומשני דסיפא אחאי לסוכה

דעלמא והדר פריך מנוי סוכה דמהני ציה תנאה ומשני צאומר איני צודל מהם כל צין השמשות דלא הוקצו למצותו ולא דמו לעצים שהם עיקר המצוה ועל כרחק צודל מהם ויש צהם סמירת אהל ואע"ג דמעיקרא ידע האי טעמא אורחא דהש"ס לפרש דצירו דרך קשיא ותירוצו ור"ת מפרש דעצים של כדי הכשר סוכה חילל קדושה עלייהו

ומהני תנאה במאי דאסירי מדאורייתא הוא הדין דלא מהני צמאי דאסיר מדרצן ולא מפליג נמי תנא צין נריך לסוכה צין לא נריך ואהיה דצילה קשיא מפרק צמה מדליקין (שם דף כב וסא) דמשמע דנמי סוכה אסורין משום צוי מזה ולא משום מוקצה וצמקומה פירשטו: מה חגיגה ד"ה אף סוכה ד"ה. קסבר רבי יהודה צן צמירא דאי לאו משום חגיגה מוקמינן לה לסוכה לשם חג: **ההוא מיבעי ליה** למעוטי גזולת. סימנה תיפוק ליה משום דהוה ליה מזה הצאה צעירה דמהאי טעמא פסלינן אחרג^א הגזול ציוס טוב שני לקמן צריש לולב הגזול (ד' כט:) וציהיה שמעתא גופא קשיא דקאמר צשלמא צ"ט ראשון צעין לכס משלכס אלא צ"ט שני אמיא ומשני משום דהוה ליה מזה הצאה צעירה והשתא אם כן ל"ל לכס משלכס ומיהו התם איכא לשנוי דאינטריך למעוטי שאלו אצל גצי סוכה ליכא לשנוי הכי לרצון דאמרי לקמן פרק הישן (ד' כו:): דאדם יואל ידי חובתו צסוכה של צצירו ונפקא להו מדכתיב כל האזרח צשראל יצט צסוכות מלמד שכל ישראל ראוין ליצ צסוכה אחת **וי"ל דטעמא דמזה הצאה צעירה לאו דאורייתא אלא מדרצן** ומיהו קשה מפרק הניקין (גיטין ד' נה. וסא) גצי חטאת גזולה שלא נודעה לרבים (א) דאמר עולא צגמרא^ב צין נודעה צין לא נודעה אינה מכפרת מאי טעמא דיואש כדי לא קני ושמעין ליה לעולא דיואש כדי קני גצי עורות של צעל הצית וגנז וגזון (צ"ק ד' קיד). ואומר ר"ת דטעמא דעולא צגיטין משום מזה הצאה צעירה אלמא דאורייתא היא ומיהו צלאו הכי לא יתכן דהא צהדיא קאמר עולא משום דיואש לא קני ועוד דצפרק מרובה (סא ד' כו:): דריש רצא צהדיא דיואש לא קני מדכתיב קרצו ולא הגזול אלא נראה דההוא דהגזול צתרא לאו יואש כדי הוא דאיכא יואש ושינוי השם כדקאמר התם צמרובה (סא כו:): דמעיקרא קרי ליה משכא והשתא קרי ליה אצרוא ואע"ג דגצי קרצן נמי איכא שינוי השם כדאמר התם [דף כו:]: דמעיקרא חולין והשתא הקדש מכל מקום ממעט מדכתיב קרצו כיון דקודם הקדש לאו שלו הוא ואף על גז דחל עליו הקדש מחמת שינוי השם דאמי השתא לא חוי להקדש דבעין קרצו צעיה שמקדיש:

הא

נו א מיי פ"ה מהלכות
סוכה הלכה ט טוש"ע
א"ת ס"י תרלו סעף א:
נו ב מיי פ"ו מהלכות
סוכה הלכה טו סמג
עשין מג טוש"ע א"ת ס"י
תרלו סעף א:
נו ג מיי פ"ה מהלכות
סוכה הלכה יא סמג
עשין טו טוש"ע א"ת ס"י יא
סעף ה:

רבינו חננאל

פיסקא סוכה ישנה
ב"ש פוסלין ובי"ה
מבשרין. מתני' בשלא
עשהו לשם סוכה של
מצוה לפיכך גרסינן
בירושלמי תני צריך
לחדש בה דבר חבירא
אמר טפח ר' יוסי אומר
כל שהוא. מ"ט דב"ש
דכתיב חג הסוכות תעשה
לך שבעת ימים סוכה
העשויה לשם חג בעינן
ובי"ה האי קרא איבעי להו
לעושין סוכה כל שבעה
ואפילו לחולו של מועד
ואסיקנא לבי"ה עצי סוכה
אסורין כל שבעה ושם
שמים חל על הסוכה.
ואקשינן ובי"ה לית להו
הא דרב יהודה דאמר
עשה לציצית מן הצמר
שנסבך בקוצים וגמרט או
מן החושים של גרדי או
מן הנימין פסולה מן
הסיסין פ"י הן פקעיות
כש' כי אמריתה קמיה
דשמואל אמר לי אף מן
הפקעיות נמי פסולה
דבעינן טויה לשמה
ובסוכה אמאי לא בעו
בי"ה לשמה. ושנינן שאני
התם לגבי ציצית דכתיב
גדילים תעשה לך לשם
חובה לכך בעינן עשיה
שהוא הטויה לשם גדילים
למעוטי מי שלא נטוה
לשם גדילים. ועשו להם
ציצית. דייקין האי
דכתיב להם משלהם
למעוטי גזול אבל גבי
סוכה דליכא קרא אחרנא
למעוטי גזולה ודרשינן חג
הסוכות תעשה לך
למעוטי גזולה אבל
עשויה לשמה לא בעינן
לדבוי בי"ה וקיי"ל בהא
כשמואל דבעינן טויה
לשמה:

הגהות וצינונים

[א] בבכ"ח גוסף הנוטל
פרס מן המלך (דק"ס):
[ב] צ"ל **ראשיהן**
(באה"מ דק"ס): [ג] צ"ל
ובשהרצה (בארות
המים): [ד] בירושלמי
ובראשונים איתא **אר"י**:
[ה] צ"ל מדרפוך **וב"ש**
נמי מיבעי ליה אהבי
ותיטב דבפוק וכו':
ברא"ש (דבש חמור):
[ו] [צ"ל ומי' (גליון):
[ז] [צ"ל ומי' (גליון):
[ח] [צ"ל **ל"ה**] (גליון):
[ט] צ"ל **דברה** עולא
דבר תורה בין וכו'
כ"ה בגמ' שם ותיבת
בגמרא לכאורה מיותר
(פורת יוסף):

נא א ב ג מ" פ"ה
מהלכות סוכה הלכה
יב סנה עשין מג עוש"ע
א"ח ס"י מרבו סוף פ: ה
ס ד ה מ"י שם הלכה כב
סנה שם עוש"ע א"ח
ס"י מרבת סוף פ:

רבינו חננאל

מתני' העושה סוכתו
תחת האילן כאלו
עשאה בתוך הבית
ופסולתו אויסקנא באילן
שצלתו מרובה מחמתו
מפני שהיא כסוכה תחת
הסוכה אבל אם היה
שחמתו מרובה מצלתו
שאנו חושב כסוכה וחתך
הגוף – הנותן ע"ג הסכך
כשרה. כיוצא בו הדלה
עליה את הגפן ואת
הדלת ואת הקיסוס וסיכך
על גבו פסולה דמצטרף
סכך פסול זה הגפן
והדלת והקיסוס בהדי
סכך כשר לפיכך פסולה
אם קצץ כשרה ואפילו
לכתחלה ולא גורין היכא
דקצץ אטו דלא קצץ.
סוכה ע"ג סוכה כו'.
ח"ר בסוכות תשובה בסכת
חסר כתיב דמשמע סוכה
אחת ולא שתיים מיכן אמר
ולא בסוכה (שע"ג)
[שתחת] סוכה ולא בסוכה
שתחת האילן ולא בסוכה
(שבתוך האילן) שבתוך
הבית. א"ר ירמיה
פעמים ששתייהן כשרות
פעמים ששתייהן פסולות
העליונה (כשרה)
[פסולתה]
שהעליונה כשרה
והתחתונה פסולה וכולן

הא קא מצטרף סכך פסול בהדי סכך כשר. לפי שהאילן מחוץ
ובענין דבר תלוש דומיא דפסולת גורן ויקצ ולא הסוכה
שחתת האילן מסוככת כראוי שגלתה מרובה מחמתה לאו מיסתבר
שמיפסל משום זירוף סכך פסול כיון דכי שקלת ליה לפסול אכמי
גלתה מרובה חלה כשאין גלתה
מרובה חלה מחמת הפסול איירי והא
דלא משני כגון דגלאו פסול גלתה
מרובה משום דא"כ מאי למימרא
דהשתא נמי דמשני נשתבטן קא
פרץ מאי למימרא וחדע דגצי מקרה
סוכתו נשפדין או נארוכות המטה
מכשירין לקמן (דף ע"ו.) נשים רוח
צניחין כמותן ואע"ג דלא מהני זהו
חצטה לצטל ברוב כיון דמינכרין ולא
מייערין דהאי לחודיה קאי (ה) ולא אמרי
דחפסול משום מצטרף סכך פסול
דכיון דכי שקלת ליה סגי בכשר ועוד
אמרין לעיל (דף ז.) הימנה גטיה
מעשרים והואין יורדין לתוך עשרים
אם גלתה מרובה מחמתה כשרה
והא דאמרין בסמן תחתונה כשרה
ועליונה פסולה כגון שהתחתונה
גלתה מרובה מחמתה והעליונה
חמתה מרובה מגלתה וקיימי תרייהו
בתוך עשרים דמשמע הא קיימא
עליונה למעלה מעשרים תחתונה נמי
פסולה משום דמצטרף סכך פסול
זהדי סכך כשר התם מיירי כשאין
התחתונה גלתה מרובה חלה מחמת
עליונה וכי האי גוונא הוא מני
לאשכחי שתייהן פסולות אי קיימא
עליונה למעלה מעשרים חלה דמשמע
לה שפיר וא"ת כיון דאין התחתונה
גלתה מרובה חלה מחמת עליונה
אמאי כשרה הא לקמן צריש הישן
(דף כב) אמרין סוכה המדולגלת
כשרה ומפרש שמואל בגמרא קנה
עולה קנה יורד וקאמר אצי לא שני
חלה שאין צין זה לזה שלשה חלה יש
צין זה לזה ג' פסולה וי"ל דהא אמר
רצא התם דאפילו יש צין זה לזה
שלשה אם יש בגו טפח אמרין חצט
רמי ורצו חס מפרש דלמעלה
מעשרים לא חשיב סכך פסול מאחר
שאין הפסול חלה מחמת גוצה שקשה
לו הא דקאמרין תחתונה כשרה
ועליונה פסולה לאמרין ליה מהו
דמימא נצטרף סכך פסול זהדי סכך
כשר שדחק בקונטרס לפרש דאע"ג
דקיימא עליונה בתוך כ' מהו דמימא

ניגור למיפסל תחתונה משום דמימא עליונה למעלה מעשרים
דלא מסיק אדעתיה למיחש אהתחתונה משום זירוף פסול עם כשר
ומדחוי לעליון כי חמתו מרובה סבר כמאן דליתיה דמי ולא פסיל
לתחתונה קא משמע לן דלא גורין הא אטו הא ודוחק הוא זה
ועוד דמהאי טעמא הוא מני למימר שתייהן כשרות לאמרין ליה
וגרס ר"ת תחתונה כשרה והעליונה פסולה היכי דמי כגון דעליונה
חמתה מרובה מגלתה ותחתונה גלתה מרובה מחמתה וקיימא תחתונה
בתוך כ' כלומר חלה העליונה לא חיישין בכל ענין דקיימא ואפילו
למעלה מעשרים לא מיפסל תחתונה כשרה ויהיו דקאמר הש"ס
מהו דמימא לנצטרף סכך פסול זהדי סכך כשר כלומר שחשבו סכך
פסול מחמת דקיימא העליונה למעלה מעשרים קמ"ל דכי האי גוונא
לא חשיב סכך פסול וצריש עירובין (דף ג. א. סא) משמע קלת כפירוש
ר"ת גצי מקלת סכך בתוך כ' ומקלת למעלה מעשרים אף על גז דאי שקלת להאי
משום דעכשי הויא לה גלתה מרובה מחמתה ומיהו גצי האין יורדין פירשו לעיל¹⁷
מרוצה מחמתה מה שבתוך עשרים והא חמתה מרובה מגלתה היינו לפי שלא יכול להמקיס
הסכך שבתוך עשרים דמחמת קלישותו יצא הרוח ויפזר או יפול: **בסכת.** ואפילו למאן דאמר יש אם למקרא מודה דלא לחס
נכתב המסורת כדפרישית לעיל (דף קז. א. ¹⁸): **תחתונה** כשרה. כבר פירשתי לעיל¹⁹:

מתני' באילו עשאה בתוך הבית. ופסולה כדתימא צרייתא בגמ':
התחתונה פסולה. דשני סככין יש לה וקרא פסיל סוכה תחת סוכה
כלקמן: אם אין דיוורין. בגמרא מפרש לה: **גב'** אמה אי למתני
באילו עשאה בתוך הבית. מההוא קרא דנפקא לן²⁰ תוך הבית נפקא
לן תחת האילן ולמה לי למיתלי האי
צדאיך: הא קא מצטרף סכך פסול.
מחומר סכך פסול הוא דכתיב
(דפ"ס טו) צאספך מגרנך ומיקנך
ממה שאתה מאסף מגרנך עשה
סוכתך²¹ צפולת גורן כגון קשין
וצפולת יקצ כגון אשכולות ריקניות
וזמורות חלה תלוש צניחין ומהני כל
האילן ללא הסכך להשלים גלתה
של סוכה: **בשחבטן.** השפיל ענפיו
למטה מעורדין²² עם סכך כשר ואין
נראין צניחין וסכך כשר רצה עליו
ומצטלה דמדאורייתא כל מילי בטל
צבוצא דמתנן במתני' (לקמן דף יא. ב.)
אם היה סיכוך מרובה מהן כשרה:

באי דמימרא. למה ליה לרבא
למימר כשרה ולמתניחין למה ליה
למימר כאילו עשאה בתוך הבית
לאשמועינן דלא פסול חלה דומיא
דצית האי לאו תחת שני סככים הוא²³
דכיון דחמתו מרובה דענפיו מועטין
וסכך כשר רצה עליו מהיכא מימי
למיפסל לאו משום שני סככים איכא
דאם חד סככה הוא ולא משום
מחומר איכא דהא בטל ליה צבוצא.
שמע מינה מהכא שמסככין על קני
הגג שקורין לט"ש אע"פ שסמוכות זו
לזו צפוחות מג' כיון שחמתן מרובה
מגלתן ואומר רבי דרוה השעור
כשהקיסם והאיר צניחין בשוה
כדאמרין (לקמן דף כג. א.) כוחו מלעיל
כאסתר מלחמת וצעוד שהן הכסוי
והקיסם בשוה אין צריך לנענע חלה
אם הקיסם רצה נטול אחת מצינחין.
וכל לשון חצטה שזה"ש לשון השפלה
והמפרש חצטה תלישה או שלשה
טועה דאי מחומר הוא מאי אהני ואי
תלוש הוא הא קמני או קצץ מכלל
דרישא מחוברים ועוד אי תלוש הוא
גלתה מרובה מחמתה אמאי לא
הלא נפלו על הסכך וגצי הדלה
עליה אמאי צני סיכוך הרבה מהן:
אטו היכא דא' חבטן. דאיכא משום
מחומר דמצטרף סכך פסול לכשר
דאיו מעורב צניחה ולחודיה קאי
ולא צניח: הדלה. הריס ופשט עליה

כעין דלית שקורין טרייל"א: קיפוס. עשב המתפשט מחד ושרשו
כאין ועיקרו כאילן וקורין לו אידר"א²⁴ ומתפשט ועולה על החומות:
פסולה. משום מחומר: היכי דמי. סיכוך הרבה מהן דמכשיר
ליה צבטול אי דלא חצטן דלא צניחין אמאי כשרה: הא קמציטרף.
ונמא' מסכך צמחור ואף על פי שהוא רחוק ומודל מרצה הוא
את הכל וצריך להיות גלתה מרובה מחמתה לצד מזה: אלא
דחבטן. דצניחין אגב כשר והוא ליה כוליה כשר: דיעבד. דקמני
הדלה: ה"ג שתייהן בשירות היכי דמי כגון שהתחתונה חמתה
מרובה מצלתה ועליונה צלתה מרובה מחמתה וקיימא עליונה
בתוך עשרים שתייהן פסולות ה"ד כגון דתרווייהו צלתן מרובה
מחמתן וקיימא עליונה למעלה מ' תחתונה כשרה ועליונה פסולה
היכי
כעין דלית שקורין טרייל"א: קיפוס. עשב המתפשט מחד ושרשו
כאין ועיקרו כאילן וקורין לו אידר"א²⁴ ומתפשט ועולה על החומות:
פסולה. משום מחומר: היכי דמי. סיכוך הרבה מהן דמכשיר
ליה צבטול אי דלא חצטן דלא צניחין אמאי כשרה: הא קמציטרף.
ונמא' מסכך צמחור ואף על פי שהוא רחוק ומודל מרצה הוא
את הכל וצריך להיות גלתה מרובה מחמתה לצד מזה: אלא
דחבטן. דצניחין אגב כשר והוא ליה כוליה כשר: דיעבד. דקמני
הדלה: ה"ג שתייהן בשירות היכי דמי כגון שהתחתונה חמתה
מרובה מצלתה ועליונה צלתה מרובה מחמתה וקיימא עליונה
בתוך עשרים שתייהן פסולות ה"ד כגון דתרווייהו צלתן מרובה
מחמתן וקיימא עליונה למעלה מ' תחתונה כשרה ועליונה פסולה
היכי

אמר

תריד

סוכה על גבי סוכה העליונה כשירה והתחתונה פסולה. אמר רבי ירמיה פעמים ששתיהן כשירות ופעמים ששתיהן פסולות פעמים שהעליונה פסולה והתחתונה כשירה ופעמים שהעליונה כשירה והתחתונה פסולה. רבינו בפירושו (רש"י י ע"א ד"ה תחתונה) גורס תחתונה כשירה ועליונה פסולה וכו', וכגון דקיימי תרומיהו בתוך עשרים שאם עליונה למעלה מעשרים אז תחתונה פסולה משום דמצטרף סכך פסול להדי סכך כשר לפסול. ורבינו יב"א פליג עליה^{צא}, דאפילו למעלה מעשרים אם המקום פסול מכל מקום הסכך כשר ואינו פוסל בצירופו, כדאמרינן (ו ע"א) היתה גבוהה מעשרים והוצין יורדין לתוך עשרים אם צילתן מרובה מחמתן כשירה, אף על פי שהעליון מרובה מן ההוצין אין מצטרף לפסול. וכן משמע בפרק קמא דעירובין (ג ע"א) דאמרי' מקצת סכך בתוך עשרים ומקצת סכך למעלה מעשרים כשירה, ואף על גב דאי סלקת ליה הוי ליה חמתה מרובה מצילתה השתא מיהא צילתה מרובה, אלמא דלא מצטרף לפסול אפילו כשהכשר חמתו מרובה כגון דאי קלשת ליה, ודבר זה פסול אפילו לפירוש רבינו שפירש גבי העושה סכתו תחת האילן כדפרישנ' לעיל^{צב}. ועוד המדקדק

פריך התם והא קא מצטרף סכך פסול לכשר. והא דפריך הכא והא קמצטרף סכך פסול לסכך כשר, משום דלא שכיחא שיהיו מכוונים נגד האויר גרידא^{פה}.

ואי קשיא למה תלה רבא הטעם הפסול באילן שצלתו מרובה מחמתו וההכשר בשאין צלתו מרובה מחמתו, הלא בשניהם פעמים כשירה ופעמים פסולה, ולא קאי אלא אם יש רוב(ו) בסכך של סוכה כדי לבטל את האילן, ואם יש רוב אפילו שניהם צלתה מרובה מחמתה כשירה, ואם אין שם רוב אפילו אם שניהם חמתן מרובה מצילתן פסולה. יש לפרש דלהכי^{הנה"ח} תלי טעמא בהכי משום דכשהאילן צלתו מרובה מחמתו הוי כמו דבר חשוב ולא בטיל אפילו אם יש מן הסיכוך הכשר הרבה. וכן נמי הטעם גבי המקרה בשפודין שאם אין הריוח ביניהם כמותן אפילו אם היה עב הסכך כשר ומרובה לא היה בטל הפסול, שכיון שצילתו מרובה מחמתו חשיב ולא בטל^{פו}.

ואין^{פו} מבטלין איסור לכתחלה ליכא למיתמה, דהא קודם יום טוב שאינו איסור עדיין ניתקן^{פה}. ועוד אין מבטלין איסור לכתחלה מדרבנן הוא^{פז}, והני מילי במקום שנהנה כגון לאכול או להחם, אבל מצות לאו להנות נתנו^צ.

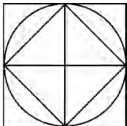
ובעיקר ד"ז דקודם זמן איסורו שרי לבטל כבר כ"כ רבינו לעיל סי' תיב ועי"ש בהערה. ועי' סס"י תשי שהביא רבינו לרשב"ם שרק במידי דאכילה אין מבטלין ועד"ז פירש הך דסוכה. פז. וע"ל סס"י תסד שמסתפק רבינו שמא מדאורייתא הוא. וכמש"כ כאן כ"ד הרשב"א בתוה"ב בית ד שער ג והר"ן פ"ז דחולין בשם תוספות. ודלא כד' הראב"ד שהביאו שם שסובר דמדאורייתא הוא, ודלא כראב"ן למס' ע"ז דקל"ד ע"א. צ. הובא בב"ח וט"ז רס"י תרכו בשם האגודה. ובמג"א סק"ג הביאו מהמרדכי. צא. וכ"ד תוס' בשם ר"ת. והנה נחלקו אחרונים בשיטת ר"ת, אם דוקא בשתחתונה צממ"ח או אפילו בחממ"צ כשרה ע"י צירוף העליונה אפילו כשעליונה גבוהה מכ'. עי' אוצר מה"ת עמ' ערה. ודו"ק בדברי ריב"א כאן [ממש"כ אלמא דלא מצטרף לפסול אפילו כשהכשר חממ"צ וממש"כ רבינו להלן ד"ה וגראין 'דיינינן ליה כאילו הוא סכך עב'] שסובר דאפילו תחתונה חממ"צ. צב. סי' תריג. והיינו קודם

ביטול וכמש"כ המג"א בשיטת רבינו. פה. משמע שאם מכוונים כנגד הסכך אלא שהסכך מרובה כ"כ שאפילו אם יטול הסכך שכנגד הענפים עדיין צילתה מרובה מחמתה, פסול. דאם תימא שכשר הדרא קושיתו לדוכתא שהרי ככה"ג ודאי שכיחי. אבל הטור אחר שהביא שיטת רבינו כ' שאף לדברי הפוסל [=רבינו שהביאו לעיל] כי לא עירבם היינו דוקא בסוכה שצממ"ח ומ"מ יש אויר בין סכך הכשר הילכך כשנחשוב הסכך הכשר כנגד האילן כמאן דליתיה מצטרף עם האויר שבה ותהיה חממ"צ אבל בסוכה שכולה מכוסה ואין בה אויר כלל אפילו נחשוב הכשר שכנגד האילן כמאן דליתיה עדיין נשאר צלתה מרובה מחמתה ושרי. וכ"פ רמ"א שם. ועי' אוצר מה"ת עמ' רמח הע' לד. פו. וע"ל סי' תרכב בדברי ריב"א טעם אחר למה לא בטיל במקרה בשפודין. פז. עד סה"ד הובא במרדכי (השלם ר' תשלח) ובאגודה ס"י ומשם בב"ח סס"י תרכו ומשם במג"א וט"ז. עי' להלן. פח. הובא במג"א סק"ג וכתב שלפי"ז בח"ה אסור.

כמבואר בתוס' לקמן אצל השתא לפי הטעות לענין אורך חוט המקיף לא יחישב
 זכה"ג דקאי רציע ופלגא אריבוע חילון דמה ענין זה דריבוע פנימי הוא פלגא
 מריבוע חילון גבי הא דמייחין ליה הכא לענין ריבוע דנפיק מגו עגולא מה הוא
 ודו"ק: בא"ד וא"ת והלא ריבוע ש"י ע"י א"א תעשה עיגול בו עכ"ל.
 לפוס קושייתם לכאורה לא הו' זריכי ציורם לעיגול אלא שיעמוד רצוע פנימי
 לאלכסונים של רצועים כציור שכתבו לעיל א" צד"ה כל אמחא צרצוע כו' אלא
 דהכא לא נחמי אלא לאוכחי דרצוע דנפיק מגו עגולא דאינו פלגא של חילון ולפי
 ציורם צעיגול לא חטטרך להעמיד רצוע פנימי לפי אלכסונים של רצועים דצבל
 גוונא שיעמוד צמח העיגול ויגיעו ארבע זיווחיו עד העיגול ה"ל רצוע פנימי ה'
 על ה' ב' ודו"ק: תוס' בד"ה ותהוי חצונה בו' והא דלא משני התם
 במנחות בו' פטורה לגמרי בו' עכ"ל. אפירכא דשמעתין נמי דלא משני
 פטורה צמזמה מדאורייתא ז"ל הכא דפטורה לגמרי משמע והתוס' כתבו כן
 אהיה דמנחות משום דעיקר קושייתם ליש דמחלקין צין צית לגינה לא יפול
 אלא אהיה דמנחות:
 דף ט ע"א תוס' בד"ה מנין לעצי סוכה בו' ור"ת מפרש דעצים ש"י
 כדי הכשר סוכה בו' עכ"ל. הרא"ש כחצו לפר"ת האי דאסירי
 עצי סוכה היינו דוקא הסכך אצל עצי הדפנות שרו וללא כהרמז"ס ב' כו' עכ"ל.
 והתימה ממנו דזהדיא כתבו התוס' צפרק המציא ב' לפר"ת דעלים כדי הכשר
 סוכה היינו צ' דפנות ושלשית טפח כו' והיינו כדצרי הרמז"ס ב': תוס' בד"ה
 ההוא מבעי ליה למעוטי גזולא בו' ועוד דבפרק מרובה דריש רבא
 בהדיא דיאוש לא קני מדכתיב קרבנו ולא הגזול בו' עכ"ל. דצריהם
 [ג] תמוהים דמלחא דרצא ודאי אינו מוכרח דהא רצה פליג התם ואית ליה
 דיאוש קני ומוקי קרבנו ולא הגזול צגול קרבנו דצצריה אצל ה"ל לאחוי מלחא
 דעולא גופיה דדריש זהדיא התם ב' דיאוש לא קני דגזול דומיא דפסח וכ"ה
 בתוס' ר"פ לולב הגזול ב' ועיין עוד ב' ס: **בפרש"י בד"ה ב"ש פוסלין בו'**
ביון דשואלין בהלכות החג קודם לחג ל' יום בו' עכ"ל. צפרק קמא
דפסחים ט' יליף לה מקרא דשואלין צהלכות פסח קודם לפסח ל' יום ואפשר
דילפינן הלכות חג מפסח צשום דרשא ואינו דומה דצ"ה הכא לית לכו הא
דשואלין דצחא לא פליגי אצ"ש ומכאן תצוצה לצ"י צא"ת ריש הלכות פסח ב'
שהצין הא דשואלין ל' יום קודם היינו דוקא צפסח ולא צחג:
 דף ט ע"ב תוס' בד"ה הא קא מצטרף בו' ובה"ג הוי מצי לאשכוחי
 שתייהן פסולות בו' אלא דמשבחה לה שפיר בו' עכ"ל. הא
 ודאי אס נפרש דמנטרף סכך פסול אפילו צתחמונה צלחא מרובה טפי מצין
 לאשכוחי שתייהן פסולות אפילו צתחמונה צלחא מרובה אלא דצעי לומר אף לפי
 שיטתם לפי גירסא זו ה"מ לאשכוחי שתייהן פסולות זכה"ג ולאפוקי לגירסת
 ר"ת דאפילו זכה"ג לא מצין לאשכוחי שתייהן פסולות: בא"ד ור"ת מפרש בו'
 סבר כמאן דליתיה בו' ועוד דמהאי טעמא המ"ל שתייהן כשירות איצטרך
 ליה בו' עכ"ל. לפי לשון רש"י דצצר כמאן דליתיה כו' לכאורה אין זה דומה

קרני ראם [ג] נ"ב נראה שהתוס' כאן ל"ס להו לחלק בין היכא שקדם הקנין אלא ס"ל מדמעט מקרבנו ולא הגזול מטעם דיאוש לא קני ש"מ דמה"ב מדרבנן ודייקא מרבא ומרבה ג"כ וכ"מ סוף
 דבריהם ואע"ג דחל עליו הקדש מחמת שינוי השם ע"ש ואין כאן תמהון:

חכמת שלמה - חידושים

קיימי אריבוע חיצון. כל"ל. ושם ציור זה שנית * : בא"ד ובחיצון
 לא משכחת אלא מ"ט בו'. כל"ל. ונ"צ פי' צמחון כולו:
 דף ט ע"א רש"י ד"ה אלמא ל"ג בו'. נ"פ פי' אלמא טוהיה
 לשמה כו' ודו"ק:

דף ט ע"ב רש"י בד"ה מאי למימרא בו' כחזא מלעיל ואיסתרא מלרע. נ"צ
 פירוש דאיסתרא הוא סלע וגדול מזוהא כך פירש רש"י והתוס' פירשו להפך

דף ח ע"ב תוס' בד"ה ריבועא דנפיק מגו עיגולא בו' מה ענין זה אצל זה
 בו'. נ"צ פי' דענין עיגולא דנפיק מגו ריבועא כו' איירי מכל הריבוע וריבוע
 דנפיק מגו עיגולא כו' איירי ממה שנטאר ודו"ק: בא"ד שאם תעשה ריבוע של י' על י'
 ותחלקנו בו'. נ"צ כזה * : בא"ד דהיינו ריבוע של חיצון בו'. נ"צ
 פי' של כל הריבוע: בא"ד שנתמעט העיגול ריבוע של ריבוע
 החיצון וריבוע פנימי נתמעט מריבוע החיצון פלגא וריבוע ופלגא

מהר"ם

דשבת דף כ"ב כג' דלא מפרשי שם הכי במסקנא: בא"ד והא דפריך בביצה ומי
 מהני בה תנאה בו'. ומייתי האי דרשא דהכא דחג לה' ומה פריך הא אמרי' דאינו
 אסור מדאורייתא אלא בשעודה קיימת ושם איירי כשנפלה היינו משום דכיון דאסירא
 מדאורייתא בעודה קיימת אפי' כשנפלה אסורה מטעם מוקצה ומטעם מוקצה פריך
 המקשה שתהא אסורה אפי' כשנפלה ולא יהא מועיל בה תנאי והיינו דקאמרי בתר
 הכי ואע"ג דמעיקרא ידע ה"ט ר"ל דהמקשה לעיל גופיה לא פריך שלא יועיל ביה
 תנאי כשנפלה אלא מטעם מוקצה וא"כ ל"ק מידי מגוי סוכה כו': בא"ד ור"ת פי'
 דעצים של כדי הכשר וכו'. עיין בפ' במה מדליקין דף כ"ב ושם תמצא מבוואר
 סברת המקשן והתרצן לפי שיטת ר"ת:

הגהות והערות

[יד] לקמן דף כב ע"ב. [טז] לקמן דף טו ע"א. [טז] דף טו ע"ב ד"ה ומשני. [יז] דף כב
 ע"ב ד"ה כחזא. [יח] ד"ה כחזא. [יט] סימן ג'. [כ] התוס' לקמן דף כב ע"ב ד"ה
 כחזא כתבו להיפך. [כא] ע"י צוהר לבנין. [כב] לא ידעתי מהיכי משמע ליה כן דהא
 אפשר לפרש מ"ש התוס' אלא היכי דפליגי וכו' ולא נ"מ וכו' ר"ל אלא דוקא היכי
 דאיכא תרתי אבל כאן אפילו לא נ"מ מ"מ כיון דלא פליגי תנאי לא שייך להקשות
 וכונתם להורות ששני התיורצים אמת דתרווייהו בעינן (גנזי יוסף). [כג] ע"א ד"ה סוכה.

דף ט ע"א בתוס' ד"ה ואם עשאה לשם חג וכו' עד ואפי' לא נפקא מינה אלא
 לב"ש וכו' אלא היכא דפליגי וכו'. ולא נ"מ מידי בפלוגתא
 אליבא דב"ה משמע דהכא נפקא מינה כב' ג"כ אליבא דב"ה ובריש דבריהם אמרו
 ואפי' לא נ"מ אלא לב"ש וכו' ונראה דבריהם כסותרים אלא שר"ל דבהאי שעשאה
 לשם חג לא נפקא בדין זה אלא לב"ש אבל מ"מ יש נפקותא בזה שמפרש סברת
 ב"ש דמינה שמעין סברת ב"ה דמכלל דבית הלל אפי' לא עשאה לשם חג מכשרי:
 בתוס' ד"ה מנין לעצי סוכה וכו' עד ואפי' משמע התם בסוף שמעתין דלא
 אסירי אלא מטעם מוקצה וכו'. התוס' דהכא ס"ל דמדנקיט לישנא דמוקצה עצי
 סוכה דקאמר אתקצאי לז' ס"ל לגמ' דלא אסירי אלא מטעם מוקצה ועיין בתוס' פ"ב

[א] בע"א. [ב] ע"י דו"מ. [ג] פ"ו מהל' סוכה הל' טו. [ד] ביצה דף ל ע"ב ד"ה אבל עצי
 סוכה. [ה] לענ"ד מ"ש הרא"ש והאי דאסירי עצי סוכה היינו דוקא הסכך הוא ענין
 בפ"ע ודברי עצמו הם ולא דברי ר"ת ועיין בק"נ אות ע' (גנזי יוסף). [ו] ב"ק דף סז
 ע"א. [ז] לקמן דף ל ע"א ד"ה הא קניא. [ח] ע"י מים עמוקים. [ט] דף ו ע"ב. [י] סימן
 תכ"ט. [יא] כ"ה בערוך לנו, וע"י בחת"ס. [יב] ע"י שעה"מ הל' סוכה פ"ה הל' י"ב
 בד"ה ויש לדקדק, וע"ע מהר"ן חיות בילקוט מפרשים החדש. [יג] דף ו ע"ב.

תכט א תניא שואלין ודורשין וכו'. צפרק קמא דפסחים ויליף לה חסם (ו:) מדעמד משה רבינו ע"ה צפסח ראשון ודרש להן לישראל צארכות צהלכות פסח שני ולא היה צריך אז אלא לומר להן שאל יעשו פסח ומו לא אלמא דשואלין ודורשין שלשים יום קודם הפסח וכך פירשו המוספות (ד"ה ומוהר) ונראה מדברי הר"ן ש"ש שואלין וכו' אין ראונו לומר שחייב לשאול ולדרוש אלא רוצה לומר שהשואל אז הוא שאל כענין אלא דפסח ענינו חייב לדרוש וכדמשמע מדתנן סוף פרק בני העיר (לא) וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל (ויקרא כג מד) מותן שיהו קורין אותן כל אחד ואחד בזמנו דזמנו משמע במועד ענינו והכי משמע מדתנו רבנן משה תיקן להם לישראל שיהו שואלין ודורשין בענייניו של יום הלכות פסח צפסח וכו' והיא מזה צמיצ ומקנה שלא לעבור עליו ותימה לפי זה דאין מנהגינו לחפוס אותו לחיוב לדרוש במועד ענינו ומו קשה לדברי הר"ן דצנהדרין פרק קמא (יג:) ופרק היו צדקין ב מצאור דחיוצ גמור הוא לדרוש שלשים יום קודם דקאמרין מכדי מפריא לפיסחא תלתין יומין ומפריא דרשין וכו' וצסוף פרק מעשר צמה (בבבית גמ) מצאור דצפורים ענינו דרשין שאז מתחילין שלשים יום ששה עשר דאדר וארבעה עשר דישן. ולפענ"ד נראה עיקר דהא דתנן מותן שיהו קורין אותן כל אחד ואחד בזמנו לאו למימרא שיהו דורשין במועד ענינו אלא הכי קאמר דאף על גב דכבר למד הרבה פעמים כל התורה והמזות מכל מקום כשיגיע המועד חייב לשאול ולדרוש צהלכות כל מועד ומועד צזמנו להודיע חוקי האלהים ואת תורחיו ופשיטא דצריך לדרוש צצת אחת או שמים קודם המועד אלא דפסח צענין שלשים יום דנפקא לן מקרא ומ"ש צצרימא הלכות פסח צפסח ראונו לומר סמוך לפסח וכן הלכות חג צצג וכו' סמוך לחג וסמוך לעצרת שואלין ודורשין צצלכותיהן וכו' הא דאמרין בראש השנה (טו:) חייב אדם לטור ענינו צרגל פירושו ערב הרגל ולא צרגל ענינו כי לא על רחיצה נאמר אלא על עומאה כדחוכים ר"י צמרדכי פרק משקין (מ"ק ס' מאלו) ודכותיה הכא דקאמר הלכות פסח צפסח לאו דוקא צפסח ענינו והכי אמת להדיא צצפר הרוקח צצמן רמ"ד וראה מדבריו דצחג ועצרת נמי דורשין שלשים יום קודם וכן יראה מפירושו רש"י צפרק קמא דצנהדרין (י:) ד"ה צצחא דרגלא דקאמר מר זוטרא חסידא כי הו מצתפי ליה צצחא דריגלא פירש רש"י צצת ששואלין צו צהלכות הרגל והיינו שלשים יום קודם

הלכות פסח

סימן תכט

פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן

[א] שואלין בהלכות פסח קודם לפסח שלשים יום: [ב] טעם למה מראש חודש ניסן אין נופלין על פניהם ואין אומרים צדקתך ואין מתענין ואין מספידין והבכורות מתענין ערב פסח והתלמידים מתענין שני וחמשי:

א (א) תניא [א] שואלין [א] [ודורשין] בהלכות

פסח על כל פנים צריך להודיעם לעם קודם לפסח שלשים יום כדי שיהיה להם שהות רב להתעסק בצמיחת החיטים ואפיית מצה והגעלת כלים וציעור חמץ דאילו צפסח לית להו תקנתא אי לא עבדו להו כהלצטייהו מקמי הכי מה שאין כן בשאר מועדים דצערצת ליכא דינים יותר מצשאר יו"ט וצכוכות אף על גב דאיכא מצות סוכה ולולב אין צריך ללמוד צהם כל כך דינים דאפילו סוכה גנצ"ך וקצ"ש צשרה (סוכה ח:) וצדפנות סגי צצמים כהלכתן ושלשית אפילו טפח (שס ו:) ולולבים ואחרונים רוצם צשרים ועוד שאין טרחת סוכה ולולב מרובה ודין להתעסק צהם צערצ החג ומשום הכי לא צעי לשאול ולדרוש צצלכותיו כל כך זמן קודם והא דתניא ששואלין צהלכות פסח צפסח והלכות חג צצג היינו לדרוש צצטעמים צצצבורם נצטונו במועד ההוא וגם כן לדרוש צצגרים צצסור ומותר לעשות ציו"ט ודע דדומיא דצצרת קמי שאין צו הלכות אחרות אלא אלו וכן שואלין צפסח וחג לא קאמר אלא על הלכות אלו אבל שאר הלכות קודם לכן שואלין ודורשין צהם קודם לפסח שלשים יום קודם וצכוכות יום או יומיים. ועוד יש לומר דצפרק קמא דעבודה זרה (ה:) אמרין דטעמא דצעיין קודם לפסח שלשים יום מפני הקרבן כדי לצדקו ממזמין כלומר שכל ישראל חייצין להקריצ קרבן לחג זה צריצין שלשים יום לדרוש להם צהלכות הפסח כדי שיהא שהות לכולם ליקח להם קרבנות צדוקים ממזמין ואף על גב דהשחא צעונוחמיו אין לנו קרבן כיון דצמן שהיה קרבן התקינו שיהו דורשין שלשים יום קודם תקנה לא וזה ממקומה (א):

פירש רש"י צצת ששואלין צו צהלכות הרגל והיינו שלשים יום קודם הרגל עכ"ל וכן פירש רש"י להדיא צפרק קמא דסוכה (ט:) צהא

דרכי משה

תכט א (א) כתב באור זרוע (ח"ב סי' תנח) מנהג הקהילות להשים מס על הקהל לצורך חיטים ליתן בפסח לעניים כדאמרין פרק קמא דבבא בתרא בירושלמי (ה"ד) לחיטי דפסחא י"ב חודש בין לישא בין ליתן פירוש אם שהה בעיר והוא עשיר צריך ליתן ואם הוא עני נותנים לו עכ"ל:

פרישה

תכט ב (ב) תניא שואלין בהלכות פסח וכו'. שהרי מצינו שהזכיר משה צפסח ראשון על פסח שני ולמה היה מזהיר היה לו להשיב על מה ששאלוהו הם שאלו אם יעשו פסח צזמנו היה לו להשיב לא וצמן פסח שני היה לו לזוים ועיין עוד דצרישה:

דרישה

תכט א [א] שואלין בהלכות פסח וכו'. והא דתניא בפרק בני העיר משה תיקן להם לישראל שיהיו שואלין ודורשין הלכות פסח בפסח הלכות עצרת בעצרת הלכות חג צצג היינו לדרוש בטעמים שבעבורם צצטור כמועד ההוא וגם דברים שאסור או מותר לעשות כיום טוב אבל צריך להודיע לעם שלשים יום קודם פסח ב* כדי שיהיה להם שהות רב לטחינת החיטין והגעלת כלים וביעור חמץ דאילו בפסח לית להו תקנתא אי לא עבדי להו כהלצטייהו קודם הפסח מה שאין כן בשאר מועדים עיין בב"ש שהאריך בזה עוד בתירוצים אחרים עיין שם:

הגהות והערות

תכט א [א] בכת"י פריז ובטור הנדפס עם ב"י דפו"ר הגירסא "שואלין" וכן היא גירסת הב"י ובטור הנדפס עם הב"ח דפו"ר ובדפוסים שלפנינו הגירסא "שואלין ודורשין" וכן היא גירסת הב"ח ובשלחן ערוך כתב "שואלין" ועיין בבאור הלכה שכתב שבטור איתא "שואלין ודורשין" והוא כגירסת הגמרא בפסחים ו ע"א ובבכורות נח ע"א ובר"ף הגירסא "שואלין" והוא כגירסת הגמרא בעבודה זרה ה ע"ב ובסנהדרין יב ע"ב ובעשור העתיק הגירסא "שואלין ודורשין" וכן באור זרוע העתיק "דורשין" ועיין עוד בבאור הלכה שהאריך בזה ועיין בט"ז שכתב דצריך לומר בטור "שואלין ודורשין": [ב] א מצאתי אלא בפרק אלו הן הנחנקין סנהדרין פז ע"א משמע כן עיי"ש ברש"י ד"ה שהיו אומרים (בית ארזים): [ב*] בנראה כוונתו "שאר הלכות" כמבואר בב"י:

עין משפט
נר מצוה

^{ג א מיי פ"ד מהל' מנע"ק הלכה י ועין רש"ק:}

^{ד ב ג ד מיי פ"ג מהל' גירושין הל"א סמוע עשין נ טו"ע אה"ע סי' קלא סעיף א:}

שיטה מקובצת

א] אלא מהא ביצד לשמן כו' ואי' והמקשה מאי ס"ד וכי תעלה על דעתך דלעולם יעמוד ויאמר לשם פסח וי"מ דאה"נ דבכל עבודה ועבודה יש לו לפרש לשם פסח והשתא לפי' זה הוי פי' דמתני' דלשמו ושלא לשמו בשתי עבודות כמו בשחיטה וקבלה ששחט לשם פסח וקבל לשם שלמים ולא נהירא דע"כ דלשמו ושלא לשמו דמתני' ר"ל הכל בעבודה אחת כדפ"ה לקמן דאי בשתי עבודות היינו רישא הפסח והחטאת ששחטו שלא לשמו וקבל והלך דורק שלא לשמו דאו או קאמר כדפ"ה לקמן דליכא למימר דעשה כל העבודות שלא לשמן דלמה לי כולי האי בחדא סגי אלא ע"כ או או קאמר וא"כ סיפא דקתני לשמו ושלא לשמו ר"ל בעבודה אחת ששחט לשם פסח ולשם שלמים וא"כ הדרא קושיא לדוכותה וי"ל דמשחיטה פריך דמשמע ליה לשמו ושלא לשמו בשחיטה ששחט סימן ראשון לשם פסח ולשם שלמים ולהכי דייק הא לשם פסח וסתמא כשר אלמא סתמא כלשמו דמי דאי כשלא לשמו דמי נהי דאין צריך לעמוד ולומר לשם פסח מ"מ בכל סימן וסימן היה לו להזכיר לשם פסח. תוס' סוף: **ב**] דאיכתב ליה לשם אשתו: **ג**] כן כשר ותיבות שוין בו נמחק: **ד**] בקונטרס פי' וכו' ותוס' סוף תירצו דמשחיטה פריך דמשמע ליה לשמו ושלא לשמו בשחיטה ששחט סימן אחד לשם פסח וסימן ב' לשם שלמים ולכן דייק הא לשם פסח וסתמא כשר אלמא סתמא כלשמן דמי דאי כשלא לשמן דמי נהי דא"צ לדבוח לעולם לשם פסח מ"מ בכל סימן וסימן היה לו להזכיר לשם פסח ע"כ: **ה**] לשם אחד הוא דקאמר ר"י שלא היה בלבו היינו שלא היה ניכר וידוע לשומעין אם היה בלבו לכן והיינו (רשני) [ושחטן בשתיקה כלומר שלא נדר בשפתיו מה שחשב בלבו והא דפריך בגמרא ואי ס"ד סתמא פסול קיימי ביד ומתני מילתא דמיפסל ביה. ה"פ מילתא שיבא לידי פסול דהיינו ע"י שתיקה דמתוך שישתוק אולי ישבח ולא יכרין גם בלבו ומיפסל אי סתמא פסול דיותר יבא שלא יחשוב כלל כשהוא מחשב בלבו מאם לטעות ולומר שלא לשמו אם הוא אומר לשמו בפירושו. תוס' סוף:

[מכאן שייך לדף ג.]

א] ואפי' לשם גויה נמי פסול. דהלשון משמע

שלא לשם אותה אשה ותימה דמתניתין נמי נידוק הכי שנזבחו שלא לשמן ואפי' לשם חולין נמי לא עלו וכ"ת משום דמתני' מפרש בהדיא בסיפא שלא לשמן דהיינו לשם שלמים גבי לשמו ושלא לשמו גבי גיטין נמי מפרש בהדיא ונמלך ומצאו בן עזיר וכו' דאין זה לשם גויה וי"ל דודאי אי הוה תני במתניתין שלא לשם זבח כי היא דקתני שלא לשם אשה אז היה משתמע הכי אבל השתא דקתני שנזבחו שלא לשמן משמע שפיר שלא לשם זבח זה אלא לשם זבח אחר. תוס' סוף:

ב:

ואם לאו יהא נדבה. אע"ג דצפ"ק דר"ה (דף י.) דריש ליה לענין כל תאחר דלא שייך לאחר שחיטה הכא דריש מנפטיה דקרא

דמשמע דקרי ליה לנדר נדצה: **וזבחים** בפתם לשמן הן עומדין. ואינו פסול עד שיכוין שלא לשמן [וא"ת צפ"ק דחולין (דף י:.) צעי ר"י אי קטן יש לו מתכזה וכו' ופי'

צקונטרס כגון צשחיתת קדשים דליף צריש זבחים דצעי לשמה ושחט קטן עולה לשמה מי הוי כוונה או לא הא משמע הכא דמסתמא נמי כשר ואינו פסול עד שיכוין שלא לשמן וי"ל דסתמא דקטן גרע דאין לו דעת להצין שהן קדשים וסבור שהן חולין והוא ליה מתעסק ופסול כדלמך צפרק צית שמאי (לקמן דף מו:.) לשם חולין כשירין משום חולין פסולה והאי קטן אפילו אומר יודע אני שהן קדשים ולשמן אני מתכוין מיציעא לן אי כוונתו כוונה או דילמא לא מהני חסת צעלה מכל מקום לאו להתגרש בגט זה עומדת וגם אם לא ירצה הצעל לא יגרשנה^א אלא שלא תשמטנו ומתוך הא מילתא מיתרצה מה שמקשים צקוף פרק שני דגיטין (דף כג.) דלמך עוצד כוכבים אדעתא דנפשיה עביד ואינו כשר לכתוב את הגט וצפ' שני דעבודה זרה (דף טו:.) אחריו ימול ארמאי ואל ימול כותי משום דכותי מתכוין לשם הר גריזים [והתם נמין צעינן לשמה כדדרשין (שם דף כו.) מלה' המול] ימול) ואפי' הכי מכשרינן ארמאי דיש לחלק צין גט למילה כמו שמחלק כאן צין זבחים לגט^ב הא סתמא פסול משום דסתם אשה לאו לגירושין קיימא ולכן נמי [צעוצד כוכבים] פסול אע"ג דעביד סתם אצל מילה סתמא לשמה קיימא כמו זבחים הילכן עוצד כוכבים כשר אע"ג דעביד סתם: **הא** לשם פסח וסתמא כשר. פי' צקונטרס^ג דקוף שחיטה סתמא אישתחית ותימה ציון דלמך צתחילת שחיטה לשם פסח^ד וכי כל שעה יש לו לנדר עד שיגמר שחיטתו ונראה לפרש דצמתי עצודות איירי כגון דשחט לשם פסח וקיצל סתם ומיהו צפרק תמיד נשחט (פסחים דף נט:.) מיצעי לן אי צעודה אחת תנן או צמתי עצודות ועבודה אחת היינו כדפירש הקונטרס ויש ליישצ דאפילו אם תימני לומר לשם פסח וסתמא פסול [אפ"ה] אין צריך לנדר כל שעה אלא צתחילת שחיטה יאמר שעושה כל השחיטה לשם שחיטת פסח:

אתנו בית דין דלא לימא לשמה דימא אתי למימר שלא לשמה. צשמעתא קמייחא דגיטין (דף ג.) דמפרש דלכן לא

תיקנו לומר צפני נכתב לשמה למ"ד לפי שאין צקיאין לשמה משום דאי מנפשת ליה לדצורא אחי למיגזייה לא הוי מני למימר דילמא אחי למימר שלא לשמה דמי הוא שוטה כל כך שותן גט לאשה זו שנכתב לשמה והוא אומר שלשם אחרת נכתב אצל אדם השוחט קרבן פעמים שטועה וסבור שהוא קרבן אחר וכן המקצל ומולין חורק:

קיימי בית דין ומתני כו'. יש תימה למה לו להאריך כל זה הא צהדיא אמר סתמא כשר ונראה לפרש דמי שלא היה צלצו היינו שלא אמר צהדיא לשם אחד^א מכל אלו אצל חישצ צלצו למה שדינו להיות הא סתמא פסול^ב להכי [דייק] מתנאי צית דין וכי מתנו צית דין דלא לימא צהדיא וצמתצזה סגי ושמא אחי לידי פסול שלא יחשצ כלל וישחוט סתמא ויפסל:

בסופרים העשוין להתלמד עסקינן. ואפילו למאן דלמך צפרק קמא דעירוצין (דף יג.) גבי מגילת קוטה דמותקין אותה מן התורה אף על גצ דצעינן לשמה ואף על גצ

דתורה

כל הזבחים פרק ראשון זבחים

נדר הוא. דהא כאשר נדרת כתיב ויש חילוק צין נדר לנדצה נדר דלמך הרי עלי ונדצה הרי זו: אם כמה שנדרת עשית. שעצד עצודותיה לשמה: יהא נדר. ויעלה זה לנדרך: **ואם** לאו יהא נדרבה. כאילו המתנדב לזה

נדר הוא אלא אם כמה שנדרת עשית יהא נדר ואם לא נדרבה יהא ונדרבה מי שרי לשנווי **בה אמר ליה רבינא לרב פפא לא הוית גבן באורתא בתחומא בי חרמך דרמי רבא מי"א מעלייתא אהרדי ושני להו מאי מילי מעלייתא תנן כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כו' טעמא דשלא לשמן הא "סתמא עלו נמי לבעדים לשם חובה אלמא סתמא נמי כלשמן דמי ורמיניה^א ^בכל הגט שנכתב שלא לשם אשה פסול^ג וסתמא נמי פסול ושני זבחים בסתם לשמן עומדין אשה בסתמא לאו לגירושין עומדת וזבחים בסתמא כשירין מגלן אילימא מהא דתנן כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כו' ולא קתני שלא נזבחו לשמן גבי גט נמי הקתני כל הגט שנכתב שלא לשם אשה פסול ולא קתני שלא נכתב לשם אשה פסול אלא מהא^ד ^ה(^ו) ^זדתנן ביצד לשמן ושלא לשמן לשם פסח ולשם שלמים טעמא דאמר לשם פסח ולשם שלמים הא לשם פסח וסתמא כשר אלמא סתמן כלשמן דמי דילמא שאני התם דאמר^ח כל העושה על דעת ראשונה הוא עושה אלא מסיפא שלא לשמן ולשמן לשם שלמים ולשם פסח טעמא דאמר לשם שלמים ולשם פסח הא סתמא ולשם פסח כשר דילמא שאני התם דאמר^ט כל העושה על דעת ראשונה הוא עושה אלא מסיפא שלא לשמן ולשמן לשם שלמים ולשם פסח הא סתמא דאמר לשם שלמים ולשם פסח הא סתמא ושלם פסח כשר דילמא שאני התם דאמר^י יוכיח סופו על תחילתו אי נמי איידי דתנא לשמן ושלא לשמן תנא נמי שלא לשמן ולשמן אלא מהא^{יא} לשם ששה דברים הזבח נזבח לשם זבח לשם זובח לשם^{יב} שם לשם אישים לשם ריח לשם ניחוח והחטאת ואשם לשם חטא א"ר יוסי אף מי שלא היה בלבו לשם אחת מכל אלו כשר שתנאי בית דין הוא אתנו בית דין דלא לימא לשמו דילמא אתי למימר שלא לשמו ואי סלקא דעתך סתמא פסול קיימי בית דין ומתני מילתא דמיפסיל ביה וגבי גט דסתמא פסול מגלן אילימא מהא דתנן^{יג} היה עובר בשוק ושמע^{יד} סופרים מקרין איש פלוני גירש פלונית ממקום פלוני ואמר זה שמי וזה שם אשתי פסול לגרש בו דילמא כדרב פפא דאמר^{יז} רב פפא הכא בסופרים העשוין להתלמד עסקינן ולא איכתוב לשום כריתות כלל אלא מהא יתר**

הוי כשר דעל דעת ראשונה הוא עושה פריש נמי תנא דמתני' צשלא לשמו ולשמו לשם שלמים ולשם פסח ולאן דווקא דה"ה לסתמא ולשם פסח דמיפסל צתחילת שחיטה: לשם ששה דברים. מנשה צפרק צ"ש ומקראי יליף להו: לשם זבח. לשם מה שהוקדש: לשם זובח. שיתכפר צו צעליו ולא שיתכפר צו אחר: לשם (ד) שם.^ט לנחת רוח) להקצ"ה שאמר^{יב} ונעשה רצונו): לשם אישים. להקטירם ולא לעשותם עלי על המזבח קרצוניי"ש צלע"ז: לשם ריח. לאפוקי איצרים שצלאן והעלן דשוצ אין צהן ריח והכי מפרש להו התם: לשם ניחוח. לשם הנחת רוח להקצ"ה שאמר ונעשה רצונו: שלא היה בלבן. לשמו אלא סתם ולא הזכיר אחד מאלה: שתנאי בית דין הוא. שישחטו סתם ולא יזכירו צשחיתטן לשמו כדמפרש טעמא ואזיל אמתו צ"ד דלא לימא לשמן כו': וגבי גט דסתמא פסול מנא צ"ה. כלומר היכי שמע ליה רצא ממתני' דגיטין דפסול דתיקשה ליה ורמיניה אהדדי: מקרין. את התלמידין שמלמדין אותן לכתוב טופסי גיטין: דלא איכתוב לשם כריתות בלא. אצל היכא דאיכתב^{יג} לשם כריתות שיהא מוזמן לו לכשיזמן לו^{יד} מגרש ששמו ושם אשתו^{יז} שוין צו כשר:

הוי כשר דעל דעת ראשונה הוא עושה פריש נמי תנא דמתני' צשלא

לשמו ולשמו לשם שלמים ולשם פסח ולאן דווקא דה"ה לסתמא ולשם פסח דמיפסל צתחילת שחיטה: לשם ששה דברים. מנשה צפרק צ"ש ומקראי יליף להו: לשם זבח. לשם מה שהוקדש: לשם זובח. שיתכפר צו צעליו ולא שיתכפר צו אחר: לשם (ד) שם.^ט לנחת רוח) להקצ"ה שאמר^{יב} ונעשה רצונו): לשם אישים. להקטירם ולא לעשותם עלי על המזבח קרצוניי"ש צלע"ז: לשם ריח. לאפוקי איצרים שצלאן והעלן דשוצ אין צהן ריח והכי מפרש להו התם: לשם ניחוח. לשם הנחת רוח להקצ"ה שאמר ונעשה רצונו: שלא היה בלבן. לשמו אלא סתם ולא הזכיר אחד מאלה: שתנאי בית דין הוא. שישחטו סתם ולא יזכירו צשחיתטן לשמו כדמפרש טעמא ואזיל אמתו צ"ד דלא לימא לשמן כו': וגבי גט דסתמא פסול מנא צ"ה. כלומר היכי שמע ליה רצא ממתני' דגיטין דפסול דתיקשה ליה ורמיניה אהדדי: מקרין. את התלמידין שמלמדין אותן לכתוב טופסי גיטין: דלא איכתוב לשם כריתות בלא. אצל היכא דאיכתב^{יג} לשם כריתות שיהא מוזמן לו לכשיזמן לו^{יד} מגרש ששמו ושם אשתו^{יז} שוין צו כשר:

ונומלך

מסורת הש"ס

(א) גיטין כה. (ב) לקמן יג. פסחים נט. (ג) גיטין סו. נדרים מח. חולין לטו: (ד) לקמן מו: (ה) גיטין כה. (ו) [שסו: (ז) גי' הצ"ק היכא שמעינן ממתניתין דסתמא כשר דתיקשי ליה לרצא, (ח) ס"א ל"ג, (ט) ס"א והיה העולם, (י) נ"א לגרש למי, (כ) נ"א דהתם, (ל) נ"א לל"ל צקוף שחיטה לשם פסח, (מ) עיין צ"ק, (נ) ועי' רש"ק.

הנחות הב"ח

(א) גבי אלא מהא כיצד לשמן כל"ל ומיבת דתנן נמחק: (ב) שם לשם השם: (ג) שם ושמע קול סופרים מקרין איש פלוני מגרש את פלוני: (ד) רש"י ד"ה לשם השם לנחת רוח להקצ"ה שאמר ונעשה רצונו. נ"צ לאו היינו לשם ניחוח וכן מצטרף לקמן דף מו ע"ב ור"ל שהוא שוחט לשם הקצ"ה וממילא הוא נחת רוח כו' מה שא"כ לשם ניחוח צלריך לשחוט עזיר נחת רוח וק"ל:

גליין הש"ס

גבי ב"ה העושה על דעת ראשונה. לקמן דף מא ע"ב שנת דף לא ע"א: תוס' ד"ה סתם וכו' אלא שלא תשמשנו. עיין במסורת הר"ם אלעקר סי' פח:

ליקומי רש"י

אם כמה שנדרת עשית. לשמה. יהא נדר. כלומר יאח את ידי נדרך. ואם לא נדרבה יהא. ויציא אחרת לנדרו [נחות ב.]. ונדרבה מי שרי לשנווי בה. והכתיב אם זנח שלמים קרצנו (ויקרא ג) שמהא זביחה לשם שלמים [ומן דהא אמרי' צמ"כ עולה לשם עולה אשם לשם אשם ריח לשם ריח כיצד נשחט שלו לשמו אסור לשטות צו] [שם:]. בתחומא. לא היית קרוב אצלנו שמוכל לצא לא"ל צתחומא צנית המדרש ראשון שמעתי [ב"ק כג.]. צתי מדרשות שלהן צקוף התחום היו כדי שיוכלו לצא שם צצנת מן העיירות שמקציב [רשב"ם ב"ב נא.]. ב"ה העושה. סתם [שבת צא.]. לשם זבח. לאפוקי שני קדש כגון לשם זנח אחר. לשם זובח. לאפוקי שני צעלים והא ילפינן להו מקראי צפ"ק (לעיל ד:.) לשם אישים לשם ריח. צגמרא מפרש לאפוקי מאי וילף לה מקרא. לשם חטא. לשם חטאו שהוא מביאו עליו. אה מי שלא היה בלבן כו'. ששחט סתם כשר. שהוא תנאי בית דין. [שעשועין] סתם [לקמן סו:]. [קו"ל] סופרים. כותבי גיטין [גיטין כד.]. להתלמד. לכתוב גיטין [שם:].

שלא לשם אותה אשה ותימה דמתניתין נמי נידוק הכי שנזבחו שלא לשמן ואפי' לשם חולין נמי לא עלו וכ"ת משום דמתני' מפרש בהדיא בסיפא שלא לשמן דהיינו לשם שלמים גבי לשמו ושלא לשמו גבי גיטין נמי מפרש בהדיא ונמלך ומצאו בן עזיר וכו' דאין זה לשם גויה וי"ל דודאי אי הוה תני במתניתין שלא לשם זבח כי היא דקתני שלא לשם אשה אז היה משתמע הכי אבל השתא דקתני שנזבחו שלא לשמן משמע שפיר שלא לשם זבח זה אלא לשם זבח אחר. תוס' סוף:

סימן תרלו

סעיף א

סוכה ישנה וכו'. הנה גרסינן במשנה [טא], סוכה ישנה ב"ש פוסלין וב"ה מכשירין, ואיזו היא סוכה ישנה, כל שעשאה קודם החג שלשים יום, אבל אם פירש לשם חג, אפילו עשאה מתחלת השנה כשרה. ופירש רש"י [ד"ה בית שמאי] והרע"ב והר"ן [אא מדפי הרי"ף ד"ה איזו היא] דתוך שלשים, סתמא הוא לשם חג, כיון דשולחין ודורשין וכו', לכך הוא סתמא לשמה, אבל קודם שלשים, סתמא לאו לשם חג הוא, לכך צעין שיפרש לשם חג עיי"ש. **והנה מזה תמוה לי על הש"ס פ"ק דזבחים [בב], דקאמר שם, א"ל רבינא לרב פפא לא הוית באורחא בתחומא בי חרמך, דרמי רבא מילי מעלייתא אהדדי ומשני, מאי מילי מעלייתא, תנן כל הזבחים שנוצחו שלא לשמן, טעמא דשלא לשמן, הא סתמא כשרים ועלו לזבחים לשם חובה, אלמא סתמא נמי כלשמן דמי, ורמיניהו כל גט שנכחב שלא לשם אשה פסול, וסתמא נמי פסול, ומשני, זבחים בסתם לשמן עומדין, אשה סתמא לאו לגירושין עומדת עיי"ש. וקשה, מה חידש לנו רבא, ומה מילי מעלייתא, הרי זה הוא משנה מפורשת כאן חילוק זה, דהיכא דסתמא לשמו קאי, לא צעין פירוש, והיכא דמסתמא לאו לשמו, צעין שיפרש לשמו, דהרי ב"ש ס"ל דסוכה צעין לשמו, כדיליף מ"לך' לשם חג, ואעפ"כ מחלק, דתוך שלשים, דהוי סתמא לשם חג, א"ל לפרש לשמו, וקודם שלשים, דהוי סתמא לאו לשמו, צעין שיפרש לשמו, א"כ חילוק זה מפורש במשנה. ואף ב"ה, לא פליגי עליה רק מטעם אחר, דס"ל דלא צעין כלל לשמו בסוכה, אבל להך חילוקא מודים. וא"כ מוכח להדיא הך חילוקא, דהיכא דסתמא עומד לשמה הוי סתמא כלשמה דמי, והיכא דסתמא אינו עומד לכך, הוי סתמא לאו כלשמה.**

ודוחק לומר דעיקר חידושא דרבא, דסתם זבח לשמה קאי וסתם אשה לאו לגירושין קיימא, דזה מילתא דפשיטא דסתם אשה אינה עומדת לגירושין, דהחוש מעיד כן, וכן להיפוך, סתם זבח לשמו קאי, דהוי סתמא לכך, זה נמי פשיטא, דהרי מזה היא מן התורה על כך. ועוד אף אם רבא אמר כן, עכ"פ מה שבוחי הוא דקמטבח ליה רבינא לרב פפא, הרי דברים פשוטין המה. ועוד אם ס"ד דרבא, דסתם זבח לאו לשמה קאי, למה ליה לאקשווי מגט ומדיוק, ליקשי ליה ממשנה מפורשת, למה בקודם לחג שלשים יום פסולה למ"ד דצעין לשמה, ומוכח להדיא דסתמא פסול, ולמה בזבח כשר סתמא לשמו. ולומר דהוה ס"ד דסתם אשה לגירושין קיימא, זה ודאי אינו סביר. ולומר דהכוונה עפ"י מ"ש התוס' [שם ד"ה סתם אשה], דאף אם מחוייב לגרשה אינה עומדת להתגרש בגט זה, וזוהי הוה ס"ד דצעומדת לגירושין הוי סתמא כלשמו, (ד)אם כן מה פריך, דלמא באמת זכה"ג סתמא כשר, והך משנה דפסלה סתמא, היינו בסתם אשה. והתוס' לא כתבו כן רק דלפי

[ד]צעת עשה כבר יהיה סוכה. וז"ש וימלאו כתוב אשר צוה ה' את ישראל לשבת בסוכה וכו' ואשר ישמיעו ואשר יעצירו לאמור לאו ההר והציון עלי זית וכו' לעשות סוכות, דצעת עשה יהיה סוכה ככתוב, כמשמעות הכתוב של חג הסוכות תעשה לך, ולא כפי הדרש. ולדעת רבי יהודה [לז,ב] דס"ל דלא מהני סוכה רק בד' מינין שבלולב, ומפרש [לז,א] דעלי זית ועלי עץ שמן הוי לדפנות והשאר לסכך, אחי שפיר יותר לשון ככתוב, כיון דהכתוב זכר תחלה הדפנות ואח"כ הסכך, אמר כמנהו כי כן יעשו, כמ"ש כאן, תחלה דפנות ואח"כ סכך, כן יעשו בפועל, ולכך אמר לעשות סוכות ככתוב כאן, תחלה דופן ואח"כ סכך. מיהו גם לרבנן אחי שפיר, לפרש ככתוב כנ"ל על פסוק של חג הסוכות תעשה לך.

והנה הטעם מה שדוקא אז האיר עיניהם בזה הוא, כי הנה אז לא זכו לגאולה נכונה כגאולת יציאת מצרים רק היו תחת יד מלכות, והטעם מפורש בדברי חז"ל ומדרש בפסוק אמרתי אעלה בתמר, שהיה הקצ"ה סובר שיעלו כולם, והמה עלו רק צד צד. והנה נחזי אנו, במי שרגיל לשלוח לעני חיזה מתנה בכל יו"ט, ופעם אחת אירע כי לא שלח לו, ינטער העני מאוד, כי יאמר דהעשיר כבר נעשה לו שונא ואבד תקוותו ממנו, אבל אם לא יהיה רגיל העשיר לשלוח לו עד שהיה העני שולח לו תחלה כלי לקבל הדבר, ופעם אחת אירע שלא שלח לו הכלי, בזה אין העני מנטער, כי מבין דהעשיר אינו שונא לו, ומה שלא שלח לו, המניעה ממנו, כי לא שלח כלי לו. ולכך ה"נ הוי הנמשל כך הוא, תחלה סברו דהוי הסכך תחלה, וכדעת ר' יוחנן דענגים מלמעלה היו, וסברו דהוי הקצ"ה נותן הטובה עם הכלי, והיינו דמהני אהערותא דלעילא בלא אהערותא דלתתא. אך עתה אי נימא כן, היו מנטערין, דלמה לא זכו עתה לגאולה נכונה כמו במצרים, וכנראה שהוא ית' שונאם, ולכך היו ציגון ואנחה. אך לכך האיר ה' עיניהם לפרש הכתוב בפשוטו, דחג הסוכות תעשה לך, דגוף העשה יהיה תיכף נקרא סוכה, ומוכח דצעין דופן תחלה, ומוכח דמן הארץ היה, והיינו שהוא ית' אינו נותן רק כשנותנין כלי תחלה, וממילא ידעו כי מה דלא זכו לגאולה מפורסם הוי המניעה מהם, כי לא נתנו הכלי, ואימתי שינתנו הכלי, מוכן הוא ית' ליתן הצרכה, לכך מעתה שמחו ולא ננטערו. ולכך אמר ויעשו כל הקהל השבים מן השבי, דמחמת ששב מן השבי, לכך עשו סוכות, דתיכף צעת עשה היה נקרא סוכה. דאין לומר דעל קיום המנהג אמר כן, דהרי וישבו בסוכות, הישיבה הוי אח"כ, ובעל כרחך ויעשו קאי על עשה ממש, וא"כ מוכח דעשו תחלה דופן ואח"כ סכך. ולכך אמר כי לא עשו כן מימות יהושע בן נון, ומהי שמחה גדולה מאוד, כי ידעו דהדבר תלוי ומסור בידם אימתי שירצו, ואחי שפיר. ועיין מ"ש בדרוש לסוכות שנת תקצ"ט דרך אחר בזה בעז"ה.

כת"י על אר"ח שנת תקצט

סוכה משנה לשנה, דאינה אסורה עד שיסב זה, מכאן דבטלה קדושתה וצריך מעשה אחר לחול קדושתה. ואם איתא דצריך מעשה חדש מעתה לחדש זה דבר, לא היה צריך להשמיענו דצריך מעשה לחול קדושתה ואינה אסורה עד שיסב זה, פשיטא אם צריך חידוש דבר, פשיטא דהיינו סוכה חדשה דאינה אסורה בהזמנה, אלא ודאי דאין צריך חידוש כלל זה, רק ראוייה לכך, ולכך הוה אמינא כיון דבזה אין צריך חידוש חדש, תהיה אסורה בהכנה בעלמא, בהזמנה לשם חג הוה אפילו בלא ישיבה, קמ"ל דאעפ"כ לענין שתאסר בהנאה לא נאסרה בהזמנה, רק צריך מעשה מחדש לישב זה, ואז חלה קדושתה ונאסרה. כן נראה לפענ"ד, דאין צריך זה שום חידוש דבר כלל.

מכת"י על ד חלקי שו"ע שנת תקפ"ג

עוד שא"ל. מי שעשה לו בית מכוסה בדברים הכשרים לכך, באמצע השנה, להיות לו ללל בימים החמים, ואמר שיהיה טוב לו גם לסוכה, ובהגיע ימי הסוכות (ג) שאל אם כשר לסוכה או לא. והשנתי נראה דכשרה לסוכה ואין צריך לחדש זה דבר. והוא דהנה (לחדש) [אם מחדש] זה דבר, ודאי דכשר, כמפורש בשו"ע סימן תרל"ה [ס"א] באם נעשה ללל מהני, רק שי(ת)חדש זה דבר, ואף זה למנוה מן המוצא, כמ"ש המג"א סימן תרל"ו [סק"א] דסוכת גנ"ך כשר בלא חידוש. אך נראה דבזה, אף למנוה מן המוצא אין צריך לחדש, דזה נקרא לשמה ממש. וראיה מן הש"ס דפסחים פרק ב' [לח"ב] גבי חלות חודה, דאם עשאן לשוק יוצא בהם, והיינו דכל לשוק, אימלוכי מימלך, אם לא מוזדנן איפוק זהו אנא יע"ש. ואם כן מוכח להדיא, אף (ד) במנה דבעינן לשמה, זה נחשב לשמה, אף דהוי לשם חודה, כל דהוי בדרך תנאי והמלכה בעלמא, אם לא מוזדנן יהיה לשם מנה, נמי מהני [ו] נחשב לשמה, א"כ ה"נ בסוכה, דלא בעינן חידוש לשם חג רק למנוה מן המוצא, דזה נחשב שפיר לשמה. ועוד נראה, דאף בלא עשה לשם כל, כגון סוכת רקצ"ש וכו' נמי, אם בשעת עשייתו אמר אם יצטרך יהיה לשם סוכה, נמי מהני ונחשב זה לשמה. ואף אם אמר [אם] יצטרך יהיה לו ללל, נמי מהני, ונחשב כאילו עשה ממש ללל, ודי שיחדש זה דבר, וזה ברור ונכון.

מכת"י על ד חלקי שו"ע שנת תקפ"ג

האמת מסתבר לומר דאף בזה"ג לא נחשב סתמא לשמו, אבל להקשות, מנ"ל להקשות כן. ובעל כרחך דמסתם אשה פריך, וזוהי קשה שפיר, הלא זו משנה מפורשת, ונע"ג. ומה שהיה נראה ליישב בזה קצת, הוא כך. די"ל דהוה ס"ד דמה דבתוך שלשים כשרה, לאו משום דסתמא הוה כפירש לשמה, רק כיון דלולא דגלי קרא דחג הסוכות תעשה לך, הוה ס"ד דלא בעינן כלל לשמה בסוכה, רק דגלי קרא דחג הסוכות תעשה לך דבעינן לשמה, א"כ י"ל דלא גלי רק בקודם לחג שלשים יום, בעינן דסתמא אינו לשמו, אבל תוך שלשים, דהוה סתמא לשם חג, לא בעינן כלל לשמה. א"כ תינח התם, אבל בזבח, אדרבא כיון דסתמא עומד לשמו מיד, ואעפ"כ כתבה התורה דבעינן לשמה, ראוי לומר דסתמא פסול. ואין לומר דמ"ש התורה לשמו, הכוונה רק לאפוקי שלא לשמה, אבל לא סתמא, א"כ אם סתמא הוה כלשמה, ומה שכתבה התורה לשמה, הכוונה רק למעט שלא לשמה, אבל סתמא הוה כלשמה, א"כ קשה מנ"ל דבאשה סתמא פסול, דלמא נמי הכוונה כן, דלא מיעטה התורה רק שלא לשמו, אבל סתמא לא מיעטה. ובעל כרחך דאמרין, מדכתבה התורה לשמה, הכוונה ממש לשמה ואין סתמא בכלל, א"כ בזבח נמי נימא כן. ולכך מחדש זה רבא, דבזבח כיון דעומד לשמו הוה סתמא כאילו פירש לשמו, ובאשה דלאו לגירושין קיימא הוה סתמא כשלא לשמה. ורש"י בסוכה [הנ"ל בתחילת הדברים] לפי האמת פירש, כחירותו של רבא, אבל לפי הס"ד הוה ס"ל טעם אחר, דמיעוטא דלשמה לא קאי אהתוך שלשים, אבל לא מכאן דסתמא הוה כלשמו, ודו"ק היטב בזה כי קינרתי.

כת"י על אור"ח שנת תקצ"ו; נדפס בחכ"ש

הגדה נשאלתי צמי שיש לו סוכה מסוככת משנה העברה, אם צריך לחדש זה דבר או לא. והשנתי, נראה פשוט דאין צריך לחדש זה דבר כלל. דהרי מבואר הוא במשנה [סוכה ט, א] ופוסקים כאן, דאם עשה לשם חג, אפילו מתחלת השנה כשרה, ובעל כרחך דהך תחלת השנה, אין הכוונה שנה זו, דהרי זה הוה תוך ל' לחג, ומה רבותא הוא זה, ובעל כרחך הכוונה דעשה מתחלת השנה שעברה, א"כ מוכח להדיא דאף דכבר עבר סוכות אין צריך לחדש זה אחר כך בחד הסוכות השני, רק כשרה להיות כך, כיון דנעשה לשם חג פעם אחת, כשרה לעולם. ועוד ראיה ממ"ש המג"א לקמן סימן תרל"ח ס"ק ב' צמי שיש לו

יג בזמן הזה הוא וכו'. מקשה פ' לולב וערבה (שם דף מ"א). והלכתא מיתב יתבין ברכו לא מצרכין. וכתב רבינו וכן טומטום ואנדרוניגוס וכו'. ודבר זה קוצר רבינו בכל המצות שאין מצרכין על ספקן. ודעת ההלכות פרק ר"א דמילה כך הוא זהו לדעתם באור הסוגיא שבמה מדליקין (שבת דף כ"ג). אמרו שם שמצרכין על נר חנוכה אקצי".

ושאלו היכן לנו רב נחמן אמר מלא מקור והקשו שם מדמאי שאין מצרכין על הפרשת מעשרותיו אלמלא שאין מצרכין על מצוה דדבריהם ומידן אצ"י ודאי דדבריהם בעי ברכה ספק דבריהם לא בעי ברכה. והקשו והא"י שני דמצרכים והוא ספק דבריהם ואמרו התם כי היכי דלא לזלולי ביה ורבא מתוך חירוק אחר על קושיה דממאי ואמר רוב עמי הארץ מעשרין הן. לפי דעת רבינו רבא אינו חולק על אצ"י דודאי ספק דדבריהם לא בעי ברכה אלמא פירוקא אחרינא הוא דמפרק דממאי וכבר האריך בעי הרמב"ם ז"ל. ולד"ה כיון שהצרכות מדבריהם אין מצרכין אותן על הספק וספק שמע קול שופר או נטל לולב אע"פ שחזר ושומע או נטל לולב מן הספק אינו מצרכין. ובהשגות שיטה אחרת לומר דרבא פליג אלאצ"י וכל ספק בעי ברכה חוץ מדמאי מפני שהרוב מעשרין והניח הרשב"א ז"ל דין זה ב"ע צ"פ ב"מ במה מדליקין וצ"פ אחריו של ר"ה העלה שהנשים רשאיות לברך על המצות שהן פטורות כמ"ש פרק שני וכו"ש לדבריו טומטום ואנדרוניגוס ודבריו ז"ע. ולדעת רבינו ודאי שאין הנשים מצרכות והוא יאמר וכו' והן פטורות:

יד גמר מלאכול וכו'. על המשנה דגמר מלאכול שכתבתי למעלה אמר דגמ' (סוכה דף מ"ח). לדלידן שאינו יכול לפתות בה ביום השמיני צו"ט ואין לו מקום להוריד את כליו מניח בה את הנר ואם היא סוכה גדולה מעייל בה מאני מיכלא ומבואר בהלכות:

זו מי שלא עשה סוכה וכו'. מחלוקת רבי אליעזר וחכמים פרק הישן (דף כ"ו) וקיי"ל כחכמים דעושין סוכה בחולו של מועד: **עצי** סוכה אסורין וכו'. פ"ק (שם דף ט.) אמר רב ששת משום ר"ע מניין לעצי סוכה שאסורין כל שצעה מ"ל חג הסוכות שצעת ימים ועוד מבואר שם. ומהסוגיא שבפרק המצא במסכת יו"ט (דף מ' ט.) משמע דלא מהני שום תנאי בעצי סוכה דמלוא וכן עיקר וכן דעת רוב המפרשים ז"ל. וכתב רבינו שמנה ימים לפי שמבואר בפרק לולב וערבה (שם דף מ"ו): דשמיני גמ' אסור מניין מנו דאחכאלי לנין השמשות איתקאלי לכולי יומא אבל בתשיעי אפילו לדין מותרת וכן נפקה הלכה שם גבי אחריו ודעת רבינו שה"ה לטובה וכו"מ מן הגאונים ז"ל. ויש מן האחרונים חולקים ואסורין הסוכה וגייה אפילו בתשיעי:

זו וכן אוכלין וכו'. ברייתא פ"ק (דף י') וצו"ט צ"פ המצא (בילה ל'): סככה כהלכתא ועברה בקרמין ובסדינין המצוירים ומלה של חג ואם התנה עליהן הכל לפי תנאו ובגמרא:

פרק ז א בפות תמרים וכו'. פ' לולב הגזול (סוכה ל"ב). א"ל אצ"י לרבא ממאי דהאי כפות תמרים לולב הוא אימר חרותא אמר ליה בעינן כפות וליכא ודבר פשוט הוא: **ב פרי** עץ וכו'. שם (דף ל"ה). מבואר וגם זה פשוט: וענף עץ וכו'. אמרו שם (דף ל"ב): תנא עבות כשר ושאינו עבות פסול ה"ד עבות אמר ר' יהודה והוא דקיימי תלתא תלתא טרפי בקינא ואסיקנא התם דמרי וחד הדם שוטה הוא. ובהשגות א"ל וזריך שיהיה כן כל השיעור או רובו ע"כ. ואני אומר כולן בדוקא דהא כל מה שאינו עבות הוא ליה כמין אחר ונחסר השיעור:

יג בזמן הזה שאנו עושין שני ימים טובים וכו' וכן שומטום וכו'. כלומר כשם שבשמיני עזרת יושבין ואין מצרכין כן טומטום וכו'. אבל הטעם שאין מצרכין בשמיני עזרת אינו מפני שהוא ספק דא"כ הואך אנו מצרכין צו"ט שני שהחיינו ומתחלה כך תקנו שנעשה יו"ט שני ונדרך מספק ואפילו השתא משום מנהג אבותינו צדינו אנו עושים כמותם אבל טומטום ואנדרוניגוס העמידו חכמים דבריהם על דין תורה שהם חייבים מספק דספיקא לאורייתא לתומרא וכיון דספק הוא אין מצרכין לדעת רבינו וכמ"ש ה"ה. אלא ה"ט כי היכי דלא לימו לזלולי צו"ט ואע"ג דצו"ט שני של פסח עבדינן יו"ט ומצרכין על ספירת העומר הכא שאני דכוס אחד אנו מקדשין ומצרכין ליטע בסוכה ואיכא למיחש טפי לזלולי א"י דכיון דנקיטין בקינא דירחא הוי ספירת העומר לאורייתא וא"ל לדחותה ולא את ברכתה משום חששא בעלמא והא דלא תקנו בלולב שיעלנו בלא ברכה משום דהוי בגבולין דרבנן. א"נ משום דאית ביה חסור טלטול:

זו מי שלא עשה סוכה וכו'. שמוצתה כל שבעה. פירוש דקרא דאמר חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים ה"ק סוכות תעשה לך באי זה יום משצעה הימים שתרצה ואפילו ביום האחרון אם לא עשית קודם לכן:

פרק ז ב וענף עץ עבות האמור בתורה הוא החרם

וכו' בגון שיהיו שלשה עלין או יתר על כן בגבעול אחד וכו'. כתב הטור ז"ל כתבו הגאונים שזריך שיהא בכל שיעור אורך ההדס עבות ואם לאו פסול. ובעל העיטור כתב אפילו אין בו רק פעם אחת תלתא בחד קינא כשר וכו"כ הרמב"ם עכ"ל. ואני מוצא מקום על מה שיסמך לומר כן בדברי רבינו שהרי דבריו קמומים בדברי הגמרא:

ערבי

עליהן בשעה וצ"ש תלמוד ואמר איני בודל מהן כל בין השמשות הרי זה מסתפק מהן בכל עת שירצה. שהרי לא הקצה אותם ולא חלה עליהן קדושת הסוכה ולא נחשבו כמותה:

הלכות לולב

04/07/2018

פרק שביעי

א יכפות תמרים האמורות בתורה הן חריות של דקל כשיצמחו קודם שיתפרדו העלין שלהן לכאן ולכאן אלא כשהיה כמו שרביט והוא הנקרא לולב: **ב פרי** עץ הדר האמור בתורה הוא אתרוג. וענף עץ עבות האמור בתורה הוא ההדס שעליו חופין את עצו. כגון שיהיו השלשה עלין או יתר על כן בגבעול אחד. אבל אם היו שני העלין

א עור סי' תרס"ח סמ"ג שם: ב עור סי' תרס"ו סמ"ג: ג עור סי' תרל"ח וע"ש סי' תרס"ז סמ"ג שם: ד עור סי' תרמ"ה סמ"ג עשין מ"ד: ה עי' בטור סי' תרמ"ו:

בה גאונים ואפרסקים ושקדים ורמונים ופרכילי ענבים עטרות של שזלים יינות שמנים וסלמות אסור להסתפק מהן עד מוצאי יו"ט האחרון של חג ואם התנה עליהן הכל לפי תנאו ובגמרא: ובהלכות והוא דאמר איני בודל מהן כל בין השמשות דלא חיילא קדושה עליהו כלל וכן מבואר בגמרא פ' המצא:

פרק ז א בפות תמרים וכו'. פ' לולב הגזול (סוכה ל"ב). א"ל אצ"י לרבא ממאי דהאי כפות תמרים לולב הוא אימר חרותא אמר ליה בעינן כפות וליכא ודבר פשוט הוא: **ב פרי** עץ וכו'. שם (דף ל"ה). מבואר וגם זה פשוט: וענף עץ וכו'. אמרו שם (דף ל"ב): תנא עבות כשר ושאינו עבות פסול ה"ד עבות אמר ר' יהודה והוא דקיימי תלתא תלתא טרפי בקינא ואסיקנא התם דמרי וחד הדם שוטה הוא. ובהשגות א"ל וזריך שיהיה כן כל השיעור או רובו ע"כ. ואני אומר כולן בדוקא דהא כל מה שאינו עבות הוא ליה כמין אחר ונחסר השיעור:

לחם משנה

ליה דהוי ספק וכל ספק לא בעי ברכה. וי"ל דמ"מ משום דלא לזלולי צו"ט היה לנו לברך כמו שחיריו בגמרא צו"ט צ" כי היכי דלא לזלולי ביה ה"נ היו מזלולים ולא היו יושבים בסוכה לכן הוצרך לומר טעמו דקשיין אהדי ומפני כן לא אמרינן ליה ואמרינן שמיני חג עזרת. ואין להקשות דאמאי דחי הא דלישצ בסוכה מקמי הא דשמיני חג עזרת ליעבד איפכא ד"ל דכיון דמ"מ הרי יש לנו היכר בדבר בישיבת הסוכה די לנו בזה אבל אם נדחית ברכת שמיני חג עזרת אין לנו היכר אחר כלל ועוד דאנן קי"ל בקינא דירחא דודאי שמיני חג עזרת הוא:

ערבי

הנחות מיימוניות

יד [א] אבל להעמיד השולחנות והספלים לשרדן לצורך הלילה אסור רמין יו"ט מכין לחבירו רומיא רהצת המטה: **זו** [ב] וגם אין שייך בהן מוקצה בחור"מ ואם נפלו חולין אותן שנית או שומרין עד אחר יו"ט ויאכלו הר"ם. וראב"ה פסק בשם הג"ע עטוריו סוכה שנפלו בשבת אסורים באכילה ומותרים לשלשלן ומחזירין נפלו בחול אסורים באכילה ומחזירין למקומן:

של

כתב

לה' מה חגיגה לה' אף סוכה לה' וקשה דמשמע הכא דע"י סוכה אסירי מדאורייתא ודרשה גמורה היא מדפרין וצ"ש נמי מיבעי ליה להכי וצפרק כיה (דף מה.) משמע דלא אסירי אלא מדרבנן דמייתי ראייה החס דר"ש אית ליה גבי נר מתוך שהוקצה למזונו הוקצה לאיסורו מהא דמציא אין נוטלין ע"ש מן הסוכה ציו"ט ור"ש מתיר ושזין בסוכה חג צהג שהיא אסורה. וצפרק המציא כדי יין (דף לו:) מייתי האי דרשה דהכא ואפילו הכי משמע צדוק שמעמא דהחס דלא אסירי אלא מטעם מוקצה. וקאמר עני סוכה דחילא קדושתא עליהו אהקצאי לשבעה וי"ל דהא דאסירי מדאורייתא היינו צעודה קיימת [ז] והא דמשמע החס דלא אסירי אלא מדרבנן היינו אחר שפלה מצוה. [ח] ורבינו חס חירן דע"ש של הכשר סוכה חלה קדושה עליהו ואסירי מדאורייתא אבל היומר מכדי הכשר סוכה לא מיתסרי אלא מדרבנן והאי דאסירי ע"י סוכה היינו דוקא [א] הסבך [ב] אבל ע"י הדפנות משרי שרי לכל מאי דדרשין מחג הסוכות היינו דוקא בסבך כדלקמן (דף יב.) גבי פסולת גורן ויקב. ודלא כהרמב"ם ו"ל (פ"י מהל' סוכה הלכה ט"ו) שכתב ע"י סוכה אסורים כל (שבעה) [שמונת] ימי החג [ס] צין ע"י דפנות צין ע"י סבך ואין נילוחין מהן לדבר אחר כל ימי החג:

יד [דף ט ע"ב] **ביתני'** העושה סוכה חתם האילן כאלו עשה צנור הכית: **גב'** אחר רצה לא שנו אלא צאצא שגלמו מרובה

מחמתו אבל חמתו מרובה מלגלו כשרה. ואמאי והא קא מנרף סבך פסול צדדי סבך כשר. אחר רב פפא כשצנעטן. פרש"י השפיל ענפיו למטה על הסבך והרי הן מעורבים עם סבך כשר ואין נראין צעין וסבך כשר רצה עליו ומצטלו מדאורייתא דלא חיל צדודא בטל [א] מאי למימרא? מהיכי תיחי למפסל ומשום שני סבכין ליכא דהא חיל סככה הוא ולא משום מחזור איכא דהא בטיל ליה צדודא [מהו דתימא גמור היכא דצנעטן אטו היכא דלא צנעטן קמ"ל דלא גורין] ומיירי שאין הסוכה גלגלה מרובה מחמתה אלא מחמת אילן הפסול שמשלמו [ע] דאי גלגלה מרובה מחמתה גלגל אילן לא מיפסלא מחמת צירוף סבך פסול כיון דכי שקלת ליה לפסול אחי גלגלה מרובה וכן משמע לשון צירוף להשלים השיעור כמו

הגהות הב"ה א והסוכה צלחה מרובה מחמתה: ב דסוגיא דשמעתין בענין סוכה: [א] ע"י מהדרש"א ט. ד"ה מנין וכו' הניח דברי הרא"ש אלו בתמי':

תפארת שמואל

(ח) ורבינו תם תירץ בו. דלחירוף ראשון לא מהני להתנות ולומר איני בודל מהן כל בה"ש אפילו בנוי סוכה כדלקמן אלא בנפלו אבל בלא נפלו הוי בקדושתיה מדאורייתא. ולפי תירוף האחרון אפילו בעומדת מהני תנאי כגון בנוי סוכה או אפילו בעצי סוכה בסמוך לה דלא הוי סתירת [אהל] כדאימא בריש המביא. ודברי ר"י נראה עיקר וכ"כ הטור וא"א הרא"ש ו"ל כתב בתשובה דמהני בהו תנאי אפילו בעודן קיימות אבל בלא תנאי אסורים אפילו לאחר שנפלו:

קרבן נתנאל
ימים לה' עשה סוכה. ודלא כט"ו סי' תרל"ח ס"ק א' ששגג צה והאריך צנעטן כי לא מקרא חג הסוכות מעשה לך נפקא וק"ל: [ז] והא דמשמע החס ד"א אסירי א"א מדרבנן היינו אחר שנפלה ובטלה מצותה. וא"מ מג"ל דהא דקמיי החס ושזין צבוקת החג דנפולה איירי אימא צעודה קיימת ומקרא דחג לה'. וי"ל דומיא דרש"א צבוקת דעלמא דר"ש מתיר דמוקמין צ"י המציא בנפולה ע"ש. וכן צ"ל למי' ר"ת דדומיא דסוכה דעלמא קמיי דפליגי ר"ש ורצנן דחס ליתא לאפלוגי ה"ה צבוקת החג איירי בכל הסוכה אפילו יותר מכדי הכשר סוכה החג ש"מ משום דליחקי למצוה וצלימוד הישיבה ישנני צדוך אחר שיטת ר"ת וה"ק. וממאי דר"ש היא דמני רב יוסף ושזין צבוקת החג שהיא אסורה וכ"מ דהא דאסרין החס מקרא דחג לה' וסיפא דקמיי ואם התנה הכל לפי תנאו אהלן לכוה דעלמא מ"מ קשה על הך תנא אמאי לא מני הך שריותא דיתיר מכדי הכשר סוכה מהני תנאי וצנא תנאי אסור אף לר"ש היינו צבוקת החג ציו"ט דאסור משום סתירת אהל ומשום מצוה וצנא מורה ר"ש דמוקצה למזוה והוקצה לאיסורו והוי דומיא דנר בשעה שהוא דולק אע"כ צ"ל דסמך דין זה על אידך גרייתא דסככה כהלכה א"כ ש"מ דרך גרייתא דסככה ר"ש. ומעשה לא צריך לדחוק רש"י שפי' הך דלא הקשה צרישא מהך דמני רב חייא בר יוסף דניחא ליה לאותרי' ממנאי' דרבי חייא ור' אשע"א עכ"ל דמשה"ל לא אותרי' מהך דמני ר"ת בר יוסף דה"ל דסוכה החג אסורה מקרא דחג לה' והשתא מנה גרייתא דסככה פריך ממנ' ודלמאן דו"ק: [א] ור"ת ת"י דרך וכו'. ובטור סימן תרל"ח ו"ל ור"ת פ"י אפילו צעודה קיימת אס' הוא יותר מכדי הכשר סוכה כ"י משמע בנפולה אפילו בשיעור הכשר לא אסור לר"ת מקרא דחג לה' וצ"ע מג"ל הא: [ג] אבל ע"י הדפנות משרי שרי. ומ"ש חוס' צ"י המציא דע"ש כדי הכשר סוכה היינו צ' דפנות ושלישית טפה לסימא צעלמא נקט (ד) ודלא כמהרש"ל שהשיג צה וק"ל: [א] בין ע"י דפנות בין ע"י סבך. נראה דליף לה מדכתיב חג הסוכות שבעה ימים לה' דדרשין מיניה דע"י סוכה אסורין ומדכתיב מלא טי"ו לרבות דפנות כמו דדריש לעיל דף ו' שכתב בסכת בנסות מלא לענין דפנות. וע"י מ"ש הט"ו סי' תרל"ח ס"ק א' דמפ' הך גרייתא דלקמן דף ו' עיטרה בקרמין וצפדין מן הצד משום מוקצה ט"ס הוא דהא חוס' כתב להדיא בשבת דף כ"ב דמשום מוקצה אינו אסור אלא ציו"ט ושבת ולא תש"מ והיו קמיי אסורין להסתפק ממנו עד מוצאי יום טוב האחרון של חג משום דליחקי לצ"ה א"ש צה"ש גופא מותר ממנ' אלא טעמא משום ציו"ט מצוה ע"ש צתום: [ע] דאי צ"תה מרובה מהמתה בלא אי"ץ דא ביפסא. והא דפריך והא קמנטרף סבך פסול. ולא משי כגון דגלגלו פסול גלגלה מרובה. משום דא"כ מאי למימרא לשון חוס'. ורבינו העלים קושא זו וריינו טעמיה. דחס הסוכה גלגלה מרובה מחמתה. א"כ אפילו בשאילן גלגלה מרובה מחמתה נמי כשר כמו שהביא רבינו לקמן בס' ט"ו גבי סדין שפירס על הסוכה שכשרה אם הסוכה גלגלה מרובה מחמתה. לשיטת הגאונים. ולא נחית רבינו לחלק בין שהאילן קדים משא"כ החס הסוכה קודמת לסדין וכמו שחלק מהרש"ל לשיטת חוס': [פ] ה"ג ועוד אמרין א"קמן בו' בכות' כשריה: [צ] כיון דכי שק"ת ד"ה בגי בבשר. אש"ג דאין ריוח ציטתא אלא כמותן הא קי"ל פרוך כעומד מותר וא"כ כ"ש אם הסוכה גלגלה מרובה מחמתה גלגל אילן פשיטא דכשר וק"ל: [ק] אבל רבינו אבי העזרי' כתב בשם ריב"א. נראה שכן הוא דעת רש"י שפי' ד"ה מהו דתימא ומדחיו לעילון חמתה מרובה סבך כמאן דליחא הוא ולא פסול ע"כ ועל כרחך צ"ל דאיירי דסוכה מחמתה היא גלגלה מרובה מחמתה דאי לאו הכי היכי אסיק אדעתיה למימר על סוכה עליונה כמאן דליחא הא מחמתה חמתה מרובה מלגלה וע"כ הוא צריך להאי סככה דלמעלה. וכן יש לפרש דברי רש"י ד"ה הא כמנטרף דר"ל דאפילו צבוקה גלגלה מרובה מחמתה מ"מ אם נחשבו סבך כשר שכנגד האילן כמאן דליחא נמצא שצנעטן סבך פסול של אילן עם סבך כשר שאינו חתם האילן ומהני ומשלים ש"י שניהם נעשו גלגלה מרובה מחמתה וכן יראה לפרש דברי רש"י על דרך זה ד"ה אמאי כשרה דו"ק. ועפ"י לא יהי דברי רש"י סותרים אהדדי: [ר] והאי דהוציץ דא מקרי סבך פסול. אבל האי דמקרא א"ל לפני' כיון דאין הסבך פסול כנגד סבך הכשר והוי כמו ענפי אילן שאינם מנליין נגד הסבך הכשר אלא כנגד האירי שצין סבך כשר:

קיצור פסקי הרא"ש

כשרה ואם הסוכה גלגלה מרובה מחמתה גלגל האילן אפי' לא חצטן כשרה ור' אצ"ה כתב שפסולה אם ענפי האילן מכוון כנגד סבך הכשר אבל אם הם כנגד האירי כשרה: בוז סוכה על גבי סוכה וביניהן י' טפחים והתחתונה מקבלת כרים וכסתות של עליונה אפי' ע"י הדחק התחתונה פסולה אבל אין צייתין י' או י"ש צייתין י' ואינה מקבלת כרים וכסתות של עליונה אפי' ע"י הדחק כשרה:

קובץ מפרשים

(א) חוס' [גליון]: (ב) אבל ע"י הדפנות משרי שרי. וזה תימא דהרי החוס' פ' המביא כדי יין עצמן כ' דגם דפנות בשיעור שנים כהלכתן ושלישית אפילו טפה וזה סוכה לה' ועיין בב"י רס"י תרל"ח דחק ליישב [גליון מהרש"א]: (ג) ודלא כמהרש"א שהשיג בזה. ג"כ ואני אומר דלא כקרבן נתנאל. דלהדיא מבואר כן בחוס' ובחוס' דף ל"ז ע"ב בד"ה אלא מעתה צ"ש [ולקח יואב]:

שדה צופים דף ט ע"א סוכה ישנה ב"ש פוסקין וב"ה מכשיירין. הרא"ש ב"ש פ"א סימן ל': דף י ע"א אמר רב הונא טפח דכין מצונו באהלי טומאה טפח. הרא"ש ב"ש פ"א סימן ל':

ל"נ דהא יש בה הנאח ישיבה כמ"ש התוס' בר"ה (דף כ"ח) ד"ה המוריד להכי מיקרי גזל דרמי לטלטלה להביא גזולות. ועוד דהא ר"א סובר דסוכה שאולה פסולה וכעי נמי לכם א"כ כשתוקף חבירו והוציאו מסוכתו מסתמא רוצה לקנותה להיות שלו לגמרי דבלא"ה לא יצא להכי מקרי סוכה גזולה. אבל באחרונ' ביו"ט שני דשאל כשר ואינו רוצה לקנות גם ליכא אלא הנאת מצוה ומצות ל"נ יצא דלא מיקרי גזל. ונעיין בקצה"ח ריש הלכות גניבה שנסתפק בגנב ע"מ למיקט אי חייב באונסין או לא:]

ובזה יש לכאר הא
דאמרינן בקידושין

(דף ס"ט) דאושפזיכנא דר' שמלאי ממזר הוה וא"ל אי אקדמתך טהרתניהו לבגן והיינו דהוי א"ל לישא שפחה. ודחי דלעולם לישא שפחה לכתחילה אינו יכול דר"ט דקאמר יכולין ממורים ליטור היינו לישא שפחה הוא רק בדיעבד והא דקאמר שהי' יכול לטור בניו דהוי אמר לו זיל ואזדבך בעבד עברי עיי"ש וקשה איך שרי לכתחילה לגנוב והא השתא איסור קא עביד דעבר אלאו דלא תגנובו דכיון דאסור לישא שפחה בשביל לטור זרעו פשיטא דאסור לגנוב

כדי לטור זרעו ולפמ"ש אפ"ל דהוי אמר לו לגנוב ויהא דעתו להחזיר הגניבה אח"כ ולא יוריע להגנוב שרוצה להחזיר וימכר בע"ע כב"ד כדין ואח"כ יחזיר לו הגניבה. וכיון שאינו רוצה לקנות וגם לא ינהה מהגניבה לא עבר אלאו דלא תגנובו. ואף דדרשינן בב"מ (דף ס"א) לא תגנוב ע"מ למיקט. מ"מ זהו דוקא אם כוונתו להקניט את חבירו. אבל זה שאין כוונתו להקניט רק להכשיר זרעו לא מיקרי גנב. שוב ראיתי בתוס' רי"ד שם שכ' וז"ל והאי דמשיאו עצה לגנוב אין איסור בדבר כיון שבדעתו לשלם ומתכוין להכשיר זרעו עכ"ל. ויותר נראה שהיה כדעתו להחזיר הגניבה עצמה בעין:

ולפענ"ד הי' נראה דגם לכתחילה רשאי ליקח אתרוג של חבירו ביו"ט

שני לצאת בו ולהחזיר אף שחבירו אומר שמקפיד ע"ז כההוא עובדא דר' שמלאי. ואף דגבי ציצית כ' הרא"ש בחולין פ' כל הבשר (דף ק"י)

הגה"ה

ולכאורה הי' אפשר לומר דכאן שייך לאמר כופין על מדת סדום כדאמרינן בב"ב (דף י"ב) מיהו התוס' כתבו בב"ב (דף כ') דגבי חצר דלא קיימא לאגרא וגברא דעביד למיגר יכול לעכב לכתחילה ולא אמרינן כופין על מדת סדום. והטעם נ"ל פשוט דלא שייך כופין ע"מ סדום אלא כשהדבר יוצא מרשותו כגון אם האחין או השותפין באין לידי חלוקה יכול האח לאמר ליתן לו שדה הסמוכה לחצר שלו משום כופין עמ"ס. אבל דבר שהוא שלו יכול לעכב את חבירו מליהנות ממנו אף שאין לו היזק ממנו שכל אחד יכול להשתרר על שלו כפי מה שירצה והכא נמי יכול לעכב על חבירו מלטול לולבו לצאת בו:

הגה"ה

וכבר כתבנו דכל היכא דנהנה מיקרי גזל אפילו אם דעתו להחזיר משא"כ באתרוג וליכא הנאה אלא הנאת מצוה שרי היכא ורוצה להחזיר ואף דאפשר

על מה שסמכו להתעטף בטליתו של חבירו בלא ידיעה ומכרך עליו משום דניחא ל' לאיניש למיעבד מצוה בממונו וכן הוא (כש"ע או"ח סימן י"ד) משמע הא אם בטל הטלית מקפיד כהריא אסור. התם שאני דאיכא נמי הנאת לבישה. אמנם מדברי הרמ"א (ס' תרמ"ט ס"ק ה') ציצית וד"ק:

10/08/2018 09:00

נראה דגם כלילה אסור:

סימן מט

שאלה כדין ישיבת סוכה בעת ירידת הגשמים:

אוצר החכמה

תשובה בסוכה (דף כ"ח) תנן ירדו גשמים מאימתי מותר לפנות משתסרח המקפה משלו משל למה הר"ד לעבד שבא למזוג כוס לרבו ושפך לו קיתון על פניו ופרשי' שם כלומר כשירדו גשמים בחג סימן קללה הם. ובשו"ע או"ח (סימן תרל"ט) ברמ"א שם כתב דכל הפטור מן הסוכה ואינו יוצא משם נקרא הדיוט ואינו מקבל שכר עיי"ש. וקשה לי ע"ז כיון דקיי"ל דעצי סוכה וכ"ש סכך גופא אסור בהנאה כל שבעה כדדריש ר"ע מקרא דחג הסוכות שבעת ימים לד' בסוכה (דף ט') וא"כ איך מותר לישב בה בשעה שפטור מסוכה הא איסורא נמי איכא דמתהני מסוכה בעירן וליכא מצוה שפטור מחמת הגשמים. ואותן שיש להם גגות ומכסין בגג בשעת הגשמים נראה דאין חשש מה דמתהני ממנה דכיון שנפסלה הסוכה משום סוכה שתחת הבית מותר ליהנות ממנה מן התורה ודמי לנפלה הסוכה שכתב בטור (בסימן תרל"ח) דמותר מן התורה ואסור מדרכנן ואפשר דבכה"ג שירדו גשמים לא אסור חכמים לישב בה. אבל האוכל בה אם לא נפסלה רק שירדו גשמים לכאורה יש כאן איסור תורה ועיין בר"ן (פ"ק דסוכה) דאף דליכא איסור הנאם אלא בעצים שהם כרי הכשר סוכה לבד מ"מ כשבנה כל הארבעה דפנות בבת אחת ולא בנה מתחילה שיעור הכשר סוכה לחוד אז כל הסוכה אסורה בהנאה אף שיש בה יותר מהכשר סוכה:

ולשיטת הרי"ף והרמב"ן דמהני תנאי גם בעצי סוכה אפשר לומר דרמי להתנה בפירוש שלא יחול עליה קדושה לאסור בהנאה בעת ירידת גשמים דהא כל אדם מסופק אם ירדו גשמים בחג ודמי לאומר איני בודל ממנה כל בהשמי"ש. אבל לשיטת הכנה"מ בביצה (דף ל"ב) והרשב"א בחידושי שם והרא"ש בתשובה (כלל כ"ד) דבעצי סוכה לא מהני תנאי כלל ובע"כ חל עליה קדושה כשישב בה כמו שבארנו לעיל בתשובה ודאי דאסור לישב בה בעת

גשמים דלא הוי מצוה ונהנה בשיבתה. וקא תימא דלא אסרה תורה אלא הנאה של כלוי דהיינו שנוטל עצים מהסוכה וסותרה אבל ליהנות ממנה כשהיא בשלימותה שרי כדמשמע ריהטא דלישנא בתוס' שבת (דף כ"ב) ד"ה אבוהון דכולהו דם שהקשו אמאי לא אמר אבוהון דכולהו עצי סוכה דנפקא מקרא דמה חג לה' ותירצו דמעצי סוכה לא הוי ילפינן דשאני סוכה דבמסכתא בהן איכא ביטול מצוה אבל בהרצאת מעות נגד נר חנוכה ובנוי סוכה ליכא ביטול מצוה עכ"ל. דז"א דודאי גם התוס' לא כתבו כן דדינא ולא באו רק לתרץ הא דלא קאמר הש"ס אבוהון דכולהו סוכה משום דאיכא למידחי דלא אסרה תורה אלא היכא דאיכא ביטול מצוה. אבל קושטא דמילתא אסור כל הנאות אפילו היכא דליכא ביטול מצוה כמו הרצאת מעות נגד נר חנוכה וכמו דאסרינן הנאה מנוי סוכה אע"ג דליכא ביטול מצוה וגבי הדס של מצוה נמי אמרינן בסוכה (דף ל"ז) דאסור להרית בו אף על גב דליכא ביטול מצוה רק הנאה בעלמא ומדאורייתא נראה דאסור כל הנאות כ"ז שהסוכה קיימת כיון דמקשינן לחגיגה וחגיגה אסורה בכל הנאות כדין בהמת קדשים וישיבת בית מיקרי הנאה כמ"ש התוס' בר"ה (דף כ"ח) ד"ה המורד דבסוכה בלאו המצוה איכא נמי הנאת ישיבה עיי"ש. וא"כ נראה דאסור לישב בה בעת גשמים דליכא מצוה אז.

ואל תשיבני מהא דאשה מותרת לישב כדאשכחן בהילני המלכה בפ"ק דסוכה ובשמאי הזקן שפיתת המעזיבה בשביל כלתו שילדה ולא חיישינן למה דמתהנית מסוכה והיא אינה חייבת בסוכה אפילו מדרבנן. דז"א דלא נובעי לר' יוסי דסובר בר"ה (דף ל"ג) דנשים סומכות רשות ולא איכפת לן במה דעבדה עבודה בקדשים משום דכל מידי דהותר גבי איש הותר נמי גבי אשה. אלא אפילו למאן דאוסר נשים לסמוך משום דכיון דאינן מצויות במצות סמיכה אית בהו איסור עבודה בקדשים נמי לא קשה משיבת אשה בסוכה דהתם נמי גבי הילני המלכה לא ישב בו איש המחויב במצות דלא נעשה רק בשבילה וסוכה אינה מתקדשת להאסר בהנאה אלא אם ישב בה בקיום המצוה ואפי' בהזמנה לישב בה לשם מצוה נמי לא מיתסרא בהנאה כמ"ש הרשב"א בחידושו בכיצה וכיון שלא ישב בה איש המחויב בסוכה היא מותרת בהנאה. ואף לר"י דסובר בניה גובה הווי יתבי הא

כעידן קיום מצותו:
ונראה כמו דאמרינן ביומא (דף סט) בגדי כהונה היוצא בהן למדינה אסור ובמקדש בין בשעת עבודה בין שלא בשעת עבודה מותר מפני שבגדי כהונה ניתנו ליהנות מהן וכן אמרינן בקידושין (דף נד) בגדי כהונה ניתנו ליהנות בהם לפי שלא ניתנה תורה למלאכי השרת ופרש"י ז"ל שלא ניתנה תורה למלאכי השרת שיהיו הכהנים זריזים כמלאכי השרת להפשיטן בגמר עבודה ולא ישהום עליהם אחר העבודה כהרף עין ע"כ הרי דאף דבג"כ יש עליהם קדושת כלי שרת או קדושת דמים כמ"ש התוס' שם בקידושין אפ"ה מותרין אף שלא בשעת עבודה מהאי טעמא דלא ניתנה תורה למה"ש שלא יהיו מלובשים רגע אחר העבודה. ה"נ סוכה אף שאסורה בהנאה ולא מהני בה תנאה מ"מ שפיר יכול ליהנות אם ירדו גשמים משום הך סברא דלא נתנה תורה למה"ש שלא ישהו רגע אחת משהתחילו הגשמים לירד:
מיהו זה לא יתכן אלא לשיטת ר"ת ז"ל שהביא הטור בשמו (בסימן תרל"א) דסוכה שאין הגשמים יכולים לירד לתוכה פסולה א"כ כיון שע"כ צריכה להעשות באופן שיכולין הגשמים לירד לתוכה ולא ניתנה תורה למה"ש שלא ישהו רגע א' משירדו הגשמים להכי חזינן דניתנה ליהנות בה אף שלא בעידן קיום המצוה דומיא דבג"כ. אבל לפי מה שנחלקו עליו הראשונים ז"ל וסברי דאף אם אין הגשמים

הגה"ה

(*) **ואפשר** לפרש הא דבעי שם בסוכה (דף כ"ז) אמתניתין דירדו גשמים משלו משל למה הדבר דומה לעבד שבא למזוג כוס לרבו ושפך לו על פניו ואיבעי להו מי שפך למי ופרש"י ז"ל דמבעיא לה אם כוונת המשנה שהעבד שפך הכוס על רבו או הרב על העבד ופרש"י ז"ל שזה סימן שאין ישראל עובדין כשורה וזה דוחק דלמה מראים לו סימן זה דווקא במצות ישיבת סוכה שקיים ולא הראו לו סימן זה במצוה אחרת. אבל לדברינו אפשר לפרש דבעיית הש"ס הוא משום דמתניתין משמע דמירי שירדו הגשמים אחר שהיה כבר בסוכה וא"כ כבר נתקדשה הסוכה וא"כ אפשר לפרש כוונת המשנה דהעבד שפך הכוס על פני רבו והיינו דכיון דירדו גשמים אם ישב שם יהא דומה כמי ששופך הכוס ע"פ רבו דנהנה מסוכה מקדושה שקדושה כמו חגיגה ונהנה מקדוש בשעה דליכא מצוה דהיינו בשעת ירידת גשמים ומבעיא ליה על כוונת המשנה אם העבד שפך לרבו בישיבתו או הרב שפך ע"פ העבד שאומר איני חפץ בשימושך:

והנוב"י מה"ת (סימן קל"ג) פירש מתוך קושיא זו דבאמת הא דפריך וכי מצות ל"ג אין כוונת רבא להאי כללא דקיי"ל מלל"ג רק שכוונתו דכיון דקאמר הנאת סוכה עלי אין כוונתו על ישיבה של מצוה כלל אבל באיסורי הנאה שאסרה תורה לא אמרינן מללה"נ משום דאיכא הנאת ישיבה ומתוך זה למד הנוב"י ז"ל דאם סיכך באה"נ האסור מאיל"י לא אמרינן מללה"נ משום דאיכא הנאת ישיבה:

ולענ"ד דגם בסוכה אמרינן מצות לל"ג אע"ג דאיכא הנאת ישיבה. ואע"ג דבכל המצות שיש בהן הנאת הגוף לא אמרינן בהו מצות לל"ג היינו היכא דהמצוה הוא ענין בפ"ע וההנאה הוא ענין בפ"ע כמו בטבילה דהמצוה הוא ביאתו במים וההנאה הוא דבר בפ"ע ואין להמצוה שייכות עם ההנאה רק שאינו יכול להפריד ההנאה מן המצוה בימות החמה וכן בהנאת תשמישך עלי אין קיום מצות עונה שייכות עם ההנאה רק שא"א להפריד ההנאה מן המצוה וכל כה"ג לא אמרינן מצות לל"ג דנהי דלא איכפת לן במה שנהגה מקיום המצוה מ"מ תעריבות ההנאה שיש בהאי מעשה להיכן אויל ואסור. אבל מצות סוכה שעיקר יסוד המצוה הוא על ההנאה שהתורה אמרה צא מדירת קבע ושב בדירת עראי דהיינו שהשימוש שהאדם יש לו בביתו כל השנה דהיינו ישיבה יהא כחג שימוש זה בסוכה בדירת עראי ולהכי הולכי ררכים פטורים מן הסוכה וכן שומרי פירות או מצטער ואם ישב בסוכה לא קיים מצוה כלל משום דעיקר המצוה לישוב בסוכה במקום בית ומי שיש לו איזה סיבה שבשבילה לא היה יושב בבית אין כאן מצות סוכה דעיקר המצוה שיהא סוכתו תמורת ביתו ואכילתו ושתייתו וישיבתו שבכל השנה היא בביתו תהא כעת בסוכתו. א"כ כיון דיסוד המצוה הוא על ההנאת הישיבה וכיון דקיי"ל מצות ללה"נ לא איכפת לן בהנאת הישיבה דאית בה דהא הנאת הישיבה היא עיקר המצוה ומתבטלת מהנאה בתוך קיום המצוה דכיון שההנאה היא נכללת בקיום המצוה היא מתבטלת בתוכה ושפיר פריך וכי מצות ליהנות ניתנו דלא דמי למקוה שטובל בה בימות החמה דמקרי נהנה. דהתם ההנאה נפרדת מן המצוה ואין שייך לומר שההנאה מתבטלת בתוך המצוה שיהא לה גם כח המצוה שהרי אין לה ענין עם המצוה כלל רק שנפגשו יחד קיום המצוה עם התקררותו בימות החמה. משא"כ בסוכה שקיום המצוה נקבע בהנאת הישיבה כמו שביארנו. וגם התוס' לא כתבו סברא זו דבסוכה יש הנאה בישיבה אלא לענין מה שחקרו אם מדמינן שופר לסוכה לענין הא דאמרינן בסוכה שאם אמר ישיבת סוכה עלי אסור אע"ג דמצות לל"ג וחל הנדר אף שאין בו הנאה והוי דבר שאין בו ממש. ה"נ אם אמר תקיעת שופר עלי חל אע"פ שאין בו הנאה. וע"ז כתבו שיש לחלק דלעולם ע"ד שאין בו הנאה אין הנדר חל ומותר בשופר אף שאמר תקיעת שופר עלי דכיון דמצות

יורדים לתוכה כשירה כמ"ש הטור שם א"כ אין ראייה דניתן ליהנות מסוכה שלא בעידן מצותה דהא אפשר באמת שצריך לעשותה באופן שלא ירדו לתוכה גשמים כדי שלא יצטרך ליהנות משיבתה כשירדו גשמים. ועוד דאפי' לדעת ר"ת ז"ל דסוכה שאינה מקבלת גשמים פסולה דמוכח מזה דניתנה תורה רשות ליהנות מסוכת מצוה שלא בשעת קיום המצוה משום דלא ניתנה תורה למה"ש כמו גבי בג"כ. מ"מ הא גבי בג"כ גופא כתבו התוס' ביומא שם ד"ה בגדי דאפילו בעזרה אסור ללבושן לכתחילה שלא לצורך עבודה ודווקא לענין ליוזר להסירן מיד אחר העבודה אמרינן לא נתנה תורה למה"ש אבל ללבושן בתחילה שלא לצורך עבודה אסור א"כ בסוכה נמי נהי דאם יושב בסוכה וירדו גשמים א"צ למהר לצאת ממנה דניתנה ליהנות ממנה דלא ניתנה תורה למלה"ש. אבל ליכנס בתחילה בשעת גשמים לישוב ולאכול בה אסור דקא מתהני מסוכת מצוה שלא בשעת קיום המצוה כמו דאסור ללבוש בג"כ בתחילה שלא בעידן עבודה. מיהו מלשון רש"י ז"ל ביומא שם שכתב למדינה אסור שנוהג בהן דרך חול משמע דמדרבנן בעלמא אסור מפני שנוהג דרך חול ולא משום נהנה מהקדושה וכיון דמדרבנן הוא אפשר דלא גזרו בסוכה ודו"ק:

הנהגות

סימן נ

שאלה סוכה שסיככה בסכך של איסורי הנאה כמו עצי אשירה או קשין של כלאי הכרם מה דינו:

תשובה נראה לכאורה דאפשר לומר כזה דמללה"נ כדאמר בהדיא בנדרים (דף ט"ז) דמחלק אביי בין אמר שבועה שלא אהנה מן הסוכה דלא חל ובין אמר הנאת סוכה עלי דשפיר חייל. ופריך רבא עליה וכי מצות ליהנות נתנו עיי"ש ושרי באומר הנאת סוכה עלי. אלא שהתוס' בר"ה (דף כח) ד"ה המודר כתבו שם ולדברי רבא דאמר דאם אמר ישיבת סוכה עלי אסור לישוב בסוכה היה משמע דכאן נמי אם אמר תקיעת שופר עלי אסור לתקוע בו תקיעה של מצוה כמו גבי סוכה אם לא נחלק דגבי סוכה בלאו מצוה יש הנאה בישיבה אבל גבי שופר אי לאו מצוה אין הנאה בתקיעה. ובאמת דבריהם ז"ל תמוהין מאוד דאם נימא דשייך הנאה בסוכה משום ישיבה לבר הנאת מצוה א"כ מאי פריך רבא וכי מצות ליהנות ניתנו הא כל היכא דאיכא הנאה לא מהני הא דמצות לל"ג כדאמרינן גבי מעין שאין המודר הנאה ממנו טובל בו בימות החמה משום דאיכא הנאת הגוף וכ"כ הר"ן בנדרים (דף טז) גבי הנאת תשמישך עלי דאע"ג דמללה"נ מ"מ הכא דאיכא הנאה שאני וכבר עמד על דברי התוס' בס' מחנה אפרים:

קמו א ב מיי פ"ה מהל'
מעילה הלי"ד:
קמו ג מיי שס פ"ו הלכה
ג':
קמו ד מיי פ"ד מהל'
שקלים הלי"ח:
קמו ה מיי פ"א מהל'
נדרים הלי"ד
טוש"ע יו"ד סי' רד
סעי' 3:

ליקוטי רש"י

לפי שלא ניתנה
תורה למלאכי
השרת. ואין לנו יכולים
להשמר מכל זה [בכחות
כה:]- באישים. כאשר של
מזמנ [גדרים י:]- כל
האומר בירושלים.
ללא מקדשא ירושלים
[שם יא:].

חזרנו על כל צדדין של ר"מ בר. כלומר אע"פ ששינוי לר"מ בשוגג לא קידש לא משום דק"ל הקדש בשוגג אין מתחלל שחורו כ"מ שנה ר"מ ואלו הבלות הקדש של מצינו מקום שאמר בו הקדש מתחלל במזיד ואין מתחלל בשוגג ולא בין בשוגג בין במזיד מתחלל וליחנהו להני טעמא דר' יוחנן דלר"מ י

מעילה במזבח הקדש וכיון דמעיל
נפק לחולין: וכתנא דקמי שווג
לא קידש אלא לא נחלל: **בבתות**
ברונה שלא ב"ו וראוין לעזרה
וכל זמן שראוין לעזרה אין מעילה
בשגגתן שלך הוקדשו מחלה ליהנות
בהן שווגין רק שלא ימכור לחלל
שלא נחנה חורה למלאכי השדה שיהו
הכהנים וזרעים כמלאכים להפשיט
בגמר עזרה ולא ישארו עליהם

אמר העבודה כהן עין: בזה
דווקא. לכיוון דלמן ראיון לעבודה
הרי הן כשאר הקדש ולא ניתנו
להיות עין: מועלין בחדתין ברי.
שופרות היו במקדש ובהם נותנים
שקלים בחדר כחוב עליו מקלין חמתין
ומי שלא שקל שקלו בחדר שמצאו
בתוך שנתו נותנו לחובה והגוצרין
נותנים אותו בלשכה כשמגיע אחד
מפרקי התרומה שבשלשה פרקים
חורמין אותו" ובשני כחוב מקלין
עמיקין ומי שלא שקל אשתקד מביאו
לשנה הבאה ויחננו לתוך שופר זה
והגוצרים ממחין אותן מעות לשירי
לשכה משנה שעברה: מועלין בתקלין
חדתין. שהרי לקרצנות לצור הן
עומדין: ואין מועלין בתקלין
עתיקין. שחורט שירי לשכה עליהם
וימשיך לחומת העיר ומגדוליהם וכל
צרכי מהן העיר כללמנו וחסצר ר'

יהודה אין מעילה בשירי לכהה שנשאר עודף על הקופות לאחר ג' תרומות: ה"ג שהיה ר"מ אומר מועלין בשירי לכהה: והא חומת העיר ובגדוֹתיה ב'. ואמאי מועלין בזה יומא לא נתנו שגגות אוקן מעות למעילה מאחר שעומדין לחומת העיר שלא ניתנה חורה למלאכי השרת שהיו זריזים מליהנות מן החומה לישב בצילה ועליה אלא על כרחך אע"פ שהחורה הנאל החומה לענין שאר הנאות מיהא בקדושתיהו קיימי: אימא ר' יהודה אויבר מועלין בעתיקים. כדלמרי¹³ במתני' נמי בשוגג קידש דקסבר אע"פ שנימנו כחנות כהונה ליהנות לכהנים לאחר עבודה לענין שאר הנאות בקדושתיהו קיימי ומעל זה בקידושין וילאו לחולין אבל מיד שאין צו מעילה לא נחחול ולא קידש: באימרא. הרי עלי ככר זה כלמרא כשה התמיד¹⁴: בדרים. דיר כהמות הקדש ודיר העזים: ובי תיבא. הא דלמר ר' יהודה לא אמר כלום משום דלא אמר כירושלים אלא הרי זה עלי ירושלים: מר

מתוך פירוש רש"י אם מועלין צה"ל לא אומנם ר' יצחק בן אברהם
 לכן לבסוף להקריב קרבנות והבי נמי חני במסכת שקלים (סג) ה
 השלישית חזר לשניה שלמה שניה חזר לראשונה שלמו שלשון יחזור
 הלשכה ר"מ אומר יחזור לשיריים שהיה ר"מ אומר מועלין בשיריים
 ולכן מועלין בחדתין שמה יטערכו להם אבל לא בעמיקין פירוש
 אשתקד מציאו לשנה הבאה ונותנו לתוך שופר זה ואין מועלין בזה לפי
 אומר מועלין אף בעמיקין שהיה ר"מ אומר מועלין בשירי הלשכה ור"מ
 דחוררים לשיריים ה"ב חוררים לעמיקין אם יטערכו וא"ת והיך מצי ליה
 (דף י.) הבא מתרומה חדשה מעולת חדש בחדשו⁽¹⁾ ו"ל דהיינו למצוא⁽²⁾
 שנה תמימה מן ההבאה שפיר קרינא בה תרומה חדשה ומתוך כך נמשא
 ועזרות וההיכל מועלים בהם ופריך התם וכי יש מעילה בשיריים הרי
 ר"מ אלא בתוך שנתו ואינו חוץ לשנתו קיימינן שנה מוצא והואל כמח
 דעברו שנה וא"כ מצינו לאוקמי כוונתה היא דמסכת שקלים ומהל כמח
 חדשה מאחר שהבא בשנה זו ימצא שפיר הא דלא מצינו לאוקמי
 לעיל גבי אין מועלין בעמיקין דברי רבי יהודה דאי גרס ליה

בכתנות כהונה. פ"ה משנתינו דקמתי לא קידש אלמא לא מתחלל במקדש בזמנות כהונה שלא בלו וראויין לעבודה וכל זמן שראויין לעבודה לא מעלה בשגגתן שלך הוקדשו במחילה ליהנות בשגגתן בכל עת שאין יסכרין לחללם שלא ימנעו תורה למלאכי השרת שיהיו שגגות זרימין

שֶׁל ר"מ וְלֹא מִצִּיּוֹן
חָלַל בְּמוֹזֵד מִתְחַלֵּל
נִתְּנָה שְׂלֹא בְּלוֹ הוּאִיל
(וְ) שְׂלֹא נִתְּנָה תּוֹרָה
תְּנִינוֹת כְּהוֹנָה שְׁבִלּוֹ
מֵאִי לֹא אִפִּי לֹא
וְשִׁשׁ מוֹעִלִּים בְּחֻדְתִּין
(דְּבָרֵי ר' יְהוּדָה ^(ב)) ר'
בְּעֵתִיקִים ^(ג) שְׁהִיָּה
יִשְׂרִי הִלְשָׁכָה וְאִמְאִי
נִתְּנָה לְפִי שְׂלֹא נִתְּנָה
דְּהֵא חוּמַת הָעִיר
כִּהּ אֲתוֹ ^(ד) דְּתַנֵּן חוּמַת
לְצִרְכֵי הָעִיר כִּאֵין
מֵא ר"מ אֵלֶּא אִימֵא
אֲמַר ר' יִשְׁמַעֲאֵל
יִירוּשָׁלַיִם שְׁנִשְׁרוּ
לֹא תִימֵא ר"מ אֵלֶּא
יְהוּדָה יִירוּשָׁלַיִם מִי
מֵרָא כְּדִירִים כְּעֵצִים
נִבְחָ כִירוּשָׁלַיִם ר'
דִּירוּשָׁלַיִם לֹא אֲמַר
דִּלֵּא אֲמַר כִירוּשָׁלַיִם
כֹּל הָאוֹמֵר כִירוּשָׁלַיִם
בְּדִבְרֵי הַקֶּרֶב בִירוּשָׁלַיִם
תְּרִי

שעושין מהן קץ לחומת והגשאר מן הלשכה לאחר שנחמללו הקופות
נגעשו שיריים לחומת העיר ומגדלותיה ומימין ואילך המציא שקלו
ונתנו בתקלין חדחין פירוש שופרות הנקראים כך רחבים למטה
וקצרים למעלה ועל שם שנותנין לחוכן שקלים חדשים משנה זו
הנקראים תקלין חדחין ומשמגיע אחד בסיון דהיינו פרוס עלרת חורמין
חרומה שמה שנותנין שקלים שהוצאו בתקלין חדחין לתוך אותן
שלש קופות כדי להקריב קרצנות יציור עד פרוס ההג ומפרוס עלרת
המציא שקלו כמו כן נתנו עוד בתקלין חדחין עד אחד בתשרי
דהיינו עד פרוס ההג ולא חורמין חרומה ג' להקריב קרצנות
יצבור עד ח' צניסין ואם לא מספקא חרומה שלישית עד ניסן זהא
פליגי בהם (סו. 12.) ח"ק סבר יחזור ויתרוס פי' מחדתינן שבאו בין
סוכות ולפסח אלז מן השיריים שנחשירו לאחר שנחמללו הקופות
ואין חורמין לעולם ור"מ סבר יקח מן השיריים ומחלותן שבאו אחר
שכלו שלשה פרקי התרומה דהיינו בין סוכות לניסן ולא"ל משמע
ישע דמועלין בחדישי לר' יהודה אף לאחר כל התרומה שמה יטרכו
קופות דקאמר ההם שלמה שלישית כלומר שכלתה כל הקופה
ויתרוס פירוש מתקלין חדחין שהוצאו אחר ההג ואל יתרוס משירי
שמה יטרכו להם לצסוף והשמה סבר¹⁰ כמאל דאמר יחזור ויתרוס
דהיינו שופרות אחרים וכפזו עליהם תקלין עמיקין דמי שלא שקל
חמורת שירי הלשכה עליהן ועושין מהן חומות העיר ומגדלותיה ר"מ
צעמיה¹¹ דאמר ההם שלמו כולם חזר לשיריים ודומין זה לזה דבי היי
וסם מעמיקין לקרצנות יציור הא צניסין חרומה חדשה כדדרש' צר"ה
ל היכא דלא אפשר עבדין א"נ י"ל כיון שבאו בשנה זו כלומר שלא היה
אפשר אחרת שמקשין העולם דצמסכת שקלים (דק. 10.) אמר אצבי מוצה
שיריים נעשין וכי תימא ר"מ היא דאמר מועלין צשיריים כלום אמר
שנים י"ס שנעשו וקשה דהא ר"מ אמר הכא מועלין צעמיקין אע"ג
ד ההם כלום אמר ר"מ ולפי מה דמתרציין הכא דקריין שמה חרומה
היה להם ר"מ: **איכא** ר' יהודה. מכאן משמע דל"ג
ל' איפוך אלל ודאי סתמא נשנים וגם ר"מ מתק' מספרו:

מרי

הודפס מאתר אוצר החכמה tablet.otzar.org עמוד 118

כב אמי' פ"ו מהל' סוכה
הל' ח טו"ע א"ח ס"ר
מנחם סעף ב:
כב ג מ"י שס הל' ה סמג
עין מנ טו"ע א"ח
ס"ר מנחם סעף ב:
כב ג מ"י שס הל' ט
טו"ע שס סעף ד:

ליקוטי רש"י

א"ר כשעמקין עד הלילה
לחור שהשחך ישנים
המטות ורש"י שם.
ראוים שהשחך. אלא
שעון הדור גורם ואין
הדור ראו לך.
שתעמוד ד"ה חמה
בירושע. ולמטה נמי
עמדה חמה דנפקא לן
במקום ע"ז (דף כה).
אחל אחל אלא משום דאין
מסורין כל כך במטה תלפן
בירושע. גמרא. סברת
המשניות כעין שאלו
מפרשין עליהן לא שנו כו'
חסורי מחסרי כו'.
הגדרות. מדרש פסוק
כגון תמונה ונאשית
רש"י וקרא רבה.
דקדוקי תורה. וי"ן
דוה לנס הטמא (ויקרא)
י"א דמרבין מינה דס'
הסך. גזירות שוות.
כגון יליף קיסה
קיסה משה עפרון.
תקופות. מולד הלילה.
ויגמריא. כגון אנכי
אלא נפש תבנית ימים.
ירט יראה רחמיה נטמה
ורש"י ב"ב דף קלד.
ומשניות בובבין. וירך
יש זה ללמוד דברי מוה
כדמצי (קהל יב) חקן
משלים הרבה ומצי להמן
משל ומלילה (משלי א).
שיחת שדים. להשמיט
ופקא מינה לפשות
קמיע לרפואה. ושיחת
דקד"ס. שני אדם
הגילס לדבר על דקד"ס
כדמצי נטמה וידבר על
העלם (מלכים א, ד).
ושיחת מ"אבי
השרת. להשמיט.
משה ברכיה.
שחוקא. היות
דאבי ורבא. שחקו
משניות ונבימות טובא
ומילוט. דהנהיג
אורחי י"ש. עולמות וכל
ק' למח י' אלוהים
מלאים כל טוב דברי מוה
ומכמה. גרד' שבב"ב
ע"א אחת כמה וכמה.
הבין דבר מתוך דבר
יותר ויותר (ורש"י ב"ב
קלד). ב"ר שמאי
פוסקין. דרשו למשנים
בעין ולעיל י: ש"א
צריך אמו. מפרש
במקום סוכה (דף כה):
שעור משנתו ואינו קורא
אמו (וצריך ב). חייב
בסוכה. מתניין ליה
מדברין (וידיבין כב).
מעיבה. טע טעט טעל
הקריה. בשב"ב קפן.
דסמל ליה לשמאי קטן
הצריך לאמו חייב בסוכה
(יבמות טו). נדב כאן שיר
לע"א עונשים. לאו
וכמה. אצל עשה לא הו'
עונש הלך מלוח עשה
שהזמן גרמא נשים
פטורות אצל לא תעשה
בין שחזן גרמא בין שלא
הזמן גרמא נשים חייבות
(יבמות פד). מכאן
שהנשים חייבות על כל לא
תעשה כחצויה שרי
עונשן מלקות (פסחים כג).
ד"ה לכל עונשין. כ"ב
שניעור משנתו וכו'.
דלא לוח על דלחיה
לקמיה הו' אינו צריך
לאמו (וידיבין כב). בשין
תדורו. כדק' שהולך דל'
כל השנה נצטו הוקמיה
מורה להניח דירתו וללוד
כאן בסוכה עם מנוחיו
וכלי תשמישו ומלבושיו
[לעיל כו].

השוה

הכתוב אשה לאיש. וא"ת פ"ק דערכין (ד' ד): דאמר
אין לי אלא איש שהעריך אשה שהעריכה מניין וצ"ד
מיחות (סנהדרין דף סו). גבי מקלל אביו ואמו דאינרין לן איש
איש לרבות אשה דדרש לה מדכתיב איש חרי זמני דאין מיעוט
אחר מיעוט אלא לרבות חיפוק ליה
מדשהוה אשה לאיש וכן צ"ב נגמר
הדין (שם ד' מו): אין האשה נחלת
מדכתיב איש ולא אמרי' השוה אשה
לאיש וי"ל דלענין פרשה שנאמרה
צ"לשון זכר הוא דאמרינן השוה הכתוב
אשה לאיש דהא מיימי לה בריש
(ד' ב): והכא גבי אורח אצל
היכא דכתיב איש ממעטין אשה
ומיהו קשה דצ"ב שור שנגמ ארבעה
ותמשה (צ"ק ד' מד): אמר שור שור
שצעה להציא שור האשה גבי שור
שהמית והתם לא כתיב ציה שור איש
אלא דכתיב ציה וגם צעליו יומת
וזה אינו אלא לשון זכר ושמה יש צו
שום יתור שהייתי ממעט ממנו אשה
אי לא דרבי' רחמנא אי נמי משום
דדרשין צפרק ד' וי' (שם דף מד).
נגיחה למיתה נגיחה לנזקין הוה ילפי
מיחה מנזקין דכתיב צהו כי יגח
שור איש^(א): **לרבות הגרים.**
דס"ד ישראל ולא גרים כי האי גוונא
אשכחן פרק כל המנחות צלות (מנחות)
דף סא: (ושם) גבי תנופה דאמרי' אין
לן אלא צמי ישראל גרים ועצדים
משותרים מניין ח"ל המקריב וכן
צפרק הערל (יבמות דף עד: ושם)
וצפ"ק דכריתות (דף י: דבר אל
צמי ישראל אשה כי תזרע אין לי
אלא צמי ישראל גירות ושפחה
משותרת מניין ח"ל אשה ותימה
דצפרק אלו הן הנחנקין (סנהדרין
דף סו. ושם) גבי גונב נפש אומינן
צמי ישראל למעוטי למי שחזיו עבד
וחזיו בן חורין אצל כולו משותר לא
ממעט מצמי ישראל וכן צפרק צנות
כוחס (מה דף לה). צמי ישראל
מטמאין ציבה ואין הנכרים מטמאין
ציבה אצל גרים ומשותרים לא
ממעטין וכן צננות צ"ב שתי מדות
(דף נא. ושם) צמי ישראל סומכין
ואין הנכרים סומכין אצל גרים
ומשותרים סומכין וצפ"ק דערכין
(דף ה: צמי ישראל מעריכין ואין
הנכרים מעריכין ושמה צבל הוי יש
שום רצוי דמרבינן גרים ומשותרים^(ב):
כאן בקפן שהגיע לחינוך. כגון
קטן שאינו צריך לאמו א"פ
דמתניתין קמיה לה צהדיא דרך הש"ס
להקשות ולמחין בן ודכוותי פ"ק דתניג'
(דף ד. ושם) דדרש כל זכור לרבות
הקטנים ופרין והתן חון מתרש
שוכה וקטן ומשמי כאן בקטן שהגיע
לחינוך דהיינו כדתנן התם כל שאינו
ולעלות מירושלים להר הצית ואם
לחינוך וקס"ד דמקשה דכל קטן מרבי
מרבין להו ודכוותה בריש צנות כוחס
לחור משום דזה שנים יום אחד לענין
הלכתא הוה מרבי אפי' צת יום אחד
מדכתיב ואשה משום דקרא סתמא כתיב
והשתא הגיע לחינוך דאמרינן צבל
דוכתא אין כולן שנים אלא כל אחד
לפי ענינו דהכא אמרי' צאין צריך
לאמו וגבי תניג' שיקול לעלות וצקוף
לולב הגזול (לקמן דף מב) גבי לולב
צידע לנענע וגבי יציאת צידע להטעף
וגבי תורה צידע לדבר:
תשבו בעין תדורו. רצא נמי דמפרש
טעמא אחרינא גבי שומרי גנות
לעיל (דף כו). לא פליג אהא ברייתא
דכפרישית שם: **ובמשנן** בסוכה.
לצאר טעם המשניות והיינו הש"ס
ופריך והא תנוי לצר ממטללתא לפי
שצריך מתצנה ורוחצ איר ומשמי
דצמחא נמי יש^(א) עיין כגון

אמר אביי לעולם סוכה. לפטור' הלכתא
היא דלילו קרא חיובא קמרי' דאורח
גברי הוה דמשמע וי' לרבות אה
הנשים הוה לן למדרשה כדדרשין
ציוס הכפורים אלא שהלכה למשה
מסיני פוטרין ודקמיה האורח להוציא
אה הנשים אסמכתא צעלמא הוה
ועיקר קרא לרצוי אחא כלקמן
ודקשיא לך למח לי הלכתא לפוטין
הא מלוח עשה שהזמן גרמא הוה
אינרין ס"ד כו': רבא אמר אצטריך.
מה התם נשים חייבות צאכילת מלח
ואף ע"ג דמלח מלוח עשה שהזמן
גרמא דנפקא כדכ"א צפסחים (דף
ממ): שנאמר לא תאכל עליו חמץ
שצעת ימים תאכל מלוח כל שישנו
צבל תאכל חמץ ישנו צקוס אכול מלח
ונשים ישנן צמלות לא תעשה דהיינו
אכילת חמץ: והשתא דאמרת סוכה
לפוטין הלכתא היא. ולאו ממשמעותא
דלילו ה' דקרא רצויא היא: קרא
למח ל' כלומר אמאי אחא ה' דסוכה:
לרבות את הגרים. שחייבים צקוסה:
מדרב יהודה נפקא. ולמה לי קרא
ה' דהאורח לרצוי נשים לענינו:
לחוספת ענינו. שהצריך הכתוב
להחמיל ולהתענות מצעוד יום: הוא"ל
ומעשיה קרא. מלאו זכרת דכתיב
צעניו (ויקרא כג) צעלס היום הוה
על עצמו של יום ענוש כרת ואינו
ענוש כרת על חוספת ננינו ומאזהרה
נמי אימעוט צפרק צמלח דיומא (דף
פא). נשים נמי למעטי דלא ליחייבו
ציה אפילו למלות עשה צעלמא:
קפן שהגיע לחינוך. משאלי צריך
לאמו: אסמכתא בעצמא ניהו. וקרא
לרבי אליעזר כדלית ליה לרבות גר
שנתייר צימחין וקטן שגדל דעושים
סוכה צמולו של מועד מה שאין שאר
ישראל עושין או לרצון כדלית להו
שכל ישראל ראוין ליצב צקוסה אחת
ולהכשיר סוכה שאלה^(א): הכי גרסינן
ב"ש שניעור משנתו ואינו קורא אמו.
שאני כרוך אחריה לקרונה צבל עשה
קפן כ"ה במשנה בגמ'
ובמשניות (גמ' יוסף): שניעור: ופרכי'
[אמא] גדולים נמי קרו. כלומר שאינו
קורא לאמו^(ב) הוה דקריה ליה אין צריך
לאמו הא אס דקריה אחא צריך לאמו
קריה ליה אפילו גדול שאינו צריך לאמו
רגיל לקרונה כשניעור: אלא ב"ש שניעור
ואינו קורא אמו אמו. שאני כרוך
אחריה לקרונה ולשנות עד שצא אליו
אצל קורא ושומק לאו צריך לאמו
הוה: מעשה לפטור. דהא קטן
הצריך לאמו הוה ואמאי פיתח וסיק:
מתני' סוכתו קבע. להיות כל
עיקר דירתו צה: מאימתי מותר
לפנות. הימנה ולירד: משתסרה
המקפה. משתתקלקל המקפה. כל
תציל קפיו לא רך ולא עב קרוי
מקפה: מש"ל צעבד בו. כלומר גשמים
היוצרים צחג סימן קללה
הם משל לעבד כו': ושפך ל' קיתון. של
מים על פניו וצמחא מפרש מי שפך למי:
גמ' ומשנן בסוכה. סוכר למודו^(א) ומחמכו
על צוריו לעמוד (ב) דהיינו שמעתא
דאמוראי וצבאל של טעמי משנה וצרייתא
מה טעם זה חייב זה פטור זה אסור זה
מותר: מקרי במצ"ל. צקוסה: ותנוי. הש"ס
דהוה סברא לטרוח ולשנן וכן שמעתא
דאמוראי שאין צלות אלא מכלל דקדוקי
שהן למדין מתוך דברי משנה דמדמו
מלחא למלחא: בר מצ"ל. אס ירצה
דמנעטער הוה ומנעטער פטור מן הסוכה
והאיר יפה לו להרחיב דעתו קא סלקא
דעמיה תנוי היינו משנן: הא למיגרם
בו. כלומר תרי גוויי שיעון הוה למיגרם
גמרא הצדורה לו כצד והיינו שמעתא
צריך סוכה והיינו משנן: לעיוני. צר
ממטללתא: כ' דצר פלוני אסור ומותר
אצל לעיוני צטעמים צר מסוכה:

מנח

לנשים בחוספת עניו והוא בין השמשות של יוה"כ סד"א הואיל ומיעטה קרא להאי חוספת מכרת דכתיב כי כל הנפש אשר לא תעונה וגו' על עצמו של יוה"כ חייב כרת ולא על חוספת מעוט נמי

(א) יבמות פד: חמורה
ב: צ"ק טו. פסחים
מג. קדושין לה: נדה
ממ: (ב) נמיגה ד.
(ג) עירובין פב. (ד) ע"י
ברש"י שנת קנד: ד"ה
שמים. (ה) [לעיל כו].
(ו) ע"י ערכין ג. (ז) ע"י
חוס' ר"ה כח: סו"ה
ומנא. (ח) לעיל כו.
(ט) [וע"ע מוס' צ"ק טו].
ד"ה השוה. ונדף מד:
ד"ה שור. (ט) [וע"ע
מוס' פסחין פו. ד"ה
נני, וצמחות סא: ד"ה
אין לן].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ומשנן
בסוכה וכו' לעמוד עליו
פ' דהיינו:

גליון הש"ס

חוס' ד"ה השוה וכו'
ב"שון זכר הוה
דאמרי' השוה. עיין
מוס' יומא דף מג ע"א
ד"ה ונמן:

תורה אור השלם

(א) בפסח תשבו שבעת
ימים כל האזרח
בישראל ישבו בפסח:
[ויקרא כג. כב]

הגהות וצינונים

(א) [צ"ל שמעון בן
צ"רש] (גליון):
(ב) רש"י (גליון) קאי
אקראי. אמא גדולים
נמי קרו. וכמו שהוסיף
המהרש"ל ברש"י (ויע'
גמ' יוסף): [ג] רש"י מ"ז
(גליון): [ד] צ"ל בשביל
קפן כ"ה במשנה בגמ'
ובמשניות (גמ' יוסף):
(ה) צ"ל אמא (מחנה
אפרים): [ו] בדפורי
ה"מדר: [ז] בדפורי
לקרות מקרא שבכתב:
(ח) צ"ל יש ב"א עיין
(רש"י דבש תמר):
(ט) ובארות המים מניה
ברש"י ומהתכו ל"עמוד
ע"י בוריו דהיינו וכו':

רבינו חננאל

סוכה מצות עשה שהזמן
גרמא הוא וקיי"ל כל
מצות עשה שהזמן גרמא
נשים פטורות אי יוה"כ
נפקא לן מהא דכתיב
איש או אשה כי יעשו
מכל חטאת השוה
הכתוב אשה לאיש לכל
עונשין שבתורה. ומשני
אביי סוכה הלכתא
ואצטריך סד"א תשבו
כתיב ודרשין תשבו
כעין תדורו מה דירה
איש ואשתו אף סוכה
איש ואשתו חייבין
קמ"ל אשה פטורה. רבא
אמר סד"א נילף ט"ו
ט"ו מחג המצות מה
ט"ו דחג המצות נשים
חייבות אף ט"ו דחג
הסוכות נשים חייבות
קמ"ל דלא וקרא דכתיב
בסוכה האזרח לרבות
הגרים. ומדסוכה
הלכתא יוה"כ שהנשים
חייבות בעניו קרא ל"ל
בהא קרא הא אמרן
השוה הכתוב אשה
לאיש לכל עונשין
שבתורה. ושנינן כי
אחא קרא לחיובנהו

מסורת הש"ס עם הוספות

(א) [ברכות ג,] (ג) שם לג, (ג) ד"ה טז, (ד) ספרי עקב פיסקא מא, (ה) סנהדרין קיג, ⁽¹⁾ לקמן ע"ב, (ז) ע"ע תו"ט נדה טז: ד"ה מלאך ועי' מדרש שו"ח"ט מזמור עז.

הגהות הב"ח

(א) גמ' שנאמר עושה גדולות ואין חקר נפלאות כו' כ"ל ומיעט עד נמחק ונ"ב (ליוב ה): (ב) שם אין חקר לתבניתו גותן ליעף כח וכתיב מכין הרים: (ג) שם ואלו הן מפתח של חיה ומפתח של גשמים ומפתח של תחיית המתים מפתח של חיה מנין דכתיב ויזכור אלהים את רחל וישמע אליה אלהים ויפתח את רחמה מפתח גשמים מנין דכתיב יפתח ה' לך גוי מטר אלנך צעמו מפתח של תחיית המתים וכו' כ"ל: (ד) רש"י ד"ה מאי שגא כו' לימי החם היבא דתני כו' סדר זרעים אמאי שבקיה עד הכא כו' כ"ל והד"א: (ה) ד"ה צחג כו' זמן הזכרה לישנא אחרינא ואידי דתני כו' כ"ל והד"א: (ו) ד"ה כתיב עושה גדולות ואין חקר כו': (ז) ד"ה ולאמר כו' צידה. י"ב דקא קשה: ליה קושית התוס': (ח) תוס' ד"ה אלא כו' אצל צסדר זרעים דתני מוזכרין כ"ל: (ט) ד"ה ולימי מאימתי מוזכרין על הגשמים כו' פרק אין עומדין דקתני כי הכא מוזכרין גבורות גשמים ושואלין וכו' אמאי לא כו' כ"ל ומיעט הגשמים נמחק: (י) ד"ה שלשה כו' דמפתח הגשמים נמסר לאליהו:

ליקוטי רש"י

[נדפס בסוף המסכת]

הגהות וצייונים

[א] בכת"י ובראשונים הואיל ואין הגשמים סימן ברבכה בחג (וכ"ה במשניות דפו"י), ועי' עי"ן בחי' הריטב"א ומאירי: [ב] בכת"י **את** הגשמים, וכן הלשון ישר (דק"ס), ועי' תוס' ובהג' יעב"ץ (ועי' הג' הב"ח בתוס'): [ג] צ"ל עושה גדולות ואין חקר **נפלאות** עד אין מספר (איוב ה פ"ט) וכן בח"א למהרש"א ע"ש וגם לקמן ט ע"ב ונדה לא ע"א ובפ"י הרע"ב מ"ב פ"ה דברכות צריכין אנו להגיע על דרך הג"ל [גליון: 7] בכת"י נוסף וכתוב **בתריה** (ועי' מהרש"א): [ד] ברש"י שבריש"ף **בגבורת הקב"ה**: [ה] נדצ"ל **שנשמע**: [ו] בדפו"ר הד"א שמוריד גשמים **בעונתו** כלומר **בזמנו**, ועי' מאירי ובריטב"א. ולפנינו הוא דיבור בפנ"ש עי"פ המהרש"א (שהגיה כן כפי הנראה לאפוקי דאין כוונת רש"י

כדעת הי"א בריטב"א שתיבת "בעונתו" הוא מן הנוסח שאומר בלשון זה ממש אלא דהוא הסבר בכוונת הנוסח דמשמע בעונתו ולכן פירש כלומר בזמנו שאומר מוריד הגשם ומשמעותו הוא שמורידו בעונתו וכמבואר בתוס', אחרונים), ועי' תפארת ישראל במשניות: [ז] רש"א מ"ז (גליון), ועי' מנחם משיב נפש: [ח] צ"ל **דלתני** (באה"מ): [ט] רש"א מ"ז (גליון), ועי' ראש משביר, ממ"ג, ובהג' הבי"ח אות ה: [כ] תיבת "על" נמחק (מהרש"א), ועיין הג' יעב"ץ ולעיל אות ב (ועי' הג' הבי"ח): [ל] נדצ"ל **וה"ג**: [מ] צ"ל **נמסר** (רש"ש):

תורה אור השלם
א) עשה גדלות ואין חקר נפלאות עד אין מקצר: (איוב ה, ט)
ב) הנותן מטר על פני ארץ ושלח מים על פני חוצות: (איוב ה, י)
ג) הלא ידעת אם לא שמעת אלתי עולם יי בורא קצות הארץ לא ייעף ולא ייגע אין חקר לתבניתו: (ישעיה מ, כח)
ד) מבין הרים בכחו נאזר בגבורה: [תהלים פה, י]
ה) והיה אם שמוע תשמעו אל מצותי אשר אנכי מצוה אתכם היום

מאימתי פרק ראשון תענית

מאימתי מוזכרין גבורות גשמים. שאומר משיב הרוח ומוריד הגשם ובגמרא מפרש טעמא אמאי קרי ליה גבורות

גשמים מפני שיורדין בגבורה^[1] שנאמר עושה גדולות וגו': סימן קצ"ה בחג הן. כדאמרין צמס' סוכה צפרק הישן (דף כח:) מאימתי מותר לפנות משחסרה המקפה משל לעצד שגא למוזג כוס לרצו ושפך לו קיתון על פניו וא"ל אי אפשי בשמושך כלומר כשהגשמים יורדין לסוכה הכל יואלין ונראה שאין הקצ"ה חפץ שנשמע^[2] לפניו ואמאי מתחילין להזכיר גבורות גשמים צחג ונראה שהוא מתפלל שיגא מטר צחג: ד"א אמרתי דשאול. שיתפלל על הגשמים צחג כגון ותן טל ומטר: א"א דהוביר. שמתחיל להזכיר צחג גבורות של מקום שמוריד גשמים: י' בעונתו. כלומר צמנו: **אם בן**. ואמאי פוסק צפסח מלהזכיר: **גמ'** **תנא היבא קאי**. כלומר מדקתני מאימתי מכלל דפשיטא ליה להאי תנא דחייצם להזכיר והיכא חזינן דמחייצ להזכיר: התם קאי. מוזכרין גבורות גשמים כו' צמסכת צרכות: ^[3]**וליתני התם**. צמסכת צרכות סמוך דתני^[4] מוזכרין ליתני מאימתי: מ"ש דשבקיה עד הכא. כלומר האי דקתני הכא צסדר מועד מאימתי ליתני החס (ז) דקתני מוזכרין צמסכת צרכות היינו סדר זרעים: עד הכא. עד סדר מועד: א"א. לא תימא דהא דקתני מאימתי דהתם קאי דתנא מראש השנה סליק שטיהן צסדר אחד הן להכי לא מצי למימר מאי שגא דשצקיה עד הכא: (¹ בחג. הו דין על המים ומשום דתני אימתי הו דין על המים קתני נמי אימתי זמן הזכרה) (ה): ואידי דתני **בחג נידונין**. כלומר אגב דתנא צחג נידונין על המים קסדר צנפשיה הוילא ונידונין צחג על המים ש"מ צעינן להזכיר עמינא דמיא לרצויי על המים דליתו לצרכה להכי קתני מאימתי מוזכרין: כתיב עושה גדולות (ו) עד אין חקר. אלמא דכתיב חקר בגשמים וכתיב חקר צצרייתו של עולם מה צרייתו של עולם כתיב ציה גצורה אף גשמים הו כמאן דכתיב ציה גצורה: ואמר רבי יוחנן שיש משתחות. היינו שלא נמסרו לשלית אחד צידה (י): יפתח ה'. ולא שלית: י'

בלב הוי אומר זו תפלה וכתוב בתריה^[5] ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה ומלקוש **אמר ר' יוחנן ג'** מפתחות בידו של הקב"ה שלא נמסרו ביד שליח **ואלו הן מפתח של (א) גשמים ומפתח של חיה ומפתח של תחיית המתים מפתח של גשמים דכתיב ה' יפתח ה' לך את אוצרו הטוב את השמים לתת מטר ארצך בעתו מפתח של חיה מנין דכתיב ⁽⁶⁾ ויזכור אלהים את רחל וישמע**

דשליח. וא"ת והא אמרין (סנהדרין דף קיג) דמפתח הגשמים (י) נמסרין לאליהו וכן מפתח של תחיית המתים וכן לאלישע דכתיב (מלמס א יז) ואמר אליהו חי ה' וגו' דה"ל^[7] אומר צפירקין דלקמן (דף כג.) וי"ל דהא דקאמר שלא נמסרו לשלית אינו ר"ל שלא נמסרו מעולם דהא של תחיית המתים ושל גשמים נמסרו אלא לא נמסרו להיות לעולם ממונה עליהם": **וישמע** א"ה אלהים **ויפתח את רחמה**. פירוש שהוא צעזעמו עשה וא"ת מהכא משמע דליכא אלא שלשה מפתחות וא"כ יש להקשות והא כתיב (ירמיה ג) פתח ה' את אוצרו ויואל את כלי זעמו ומשמע נמי שלא נמסרו לשלית וכמו ההיא וישמע אליה אלהים וגו' וא"כ אמאי לא חשיב לה וי"ל דלא חשיב כי אם אותן מפתחות של טובה ולהכי לא קא חשיב מפתח של זעם וא"ת דמשמע מהאי קרא דפתח ה' שלא נמסר מפתח של זעם לשלית והא אמרין (פסחים דף קט.) יורקמי שר של צרד הו וי"ל מכלי זעם אחרינא קאמר שלא נמסרו לשלית אצל משום צרד לא דאותו של צרד נמסרו^[8]:

מוזכרין במס' ברכות דהיינו בסדר זרעים. תנא מר"ה סליקי ששניהם בסדר אחד הן להכי לא מצי למימר מ"ש דשקביה עד הכא. כתיב עושה גדולות עד אין חקר אלאא דכתיב חקר בגשמים וכתיב חקר בבריותו של עולם מה בבריותו של עולם כתיב ביה גבורה אף בגשמים הוי כמו דכתיב גבורה: שלא נמסרו שלשתן בחד ביד שליח. יפתח ה' ולא שליח חשק שלמה על רבינו גרישום (ב) נראה דצ"ל גבורות של מקום שמוריד גשמים וכו'.

לאהבה את יי אלהיכם ולעבדו בקל לבבכם ובכל נפשכם: (דברים יא, יג)
ו) ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה ומלקוש ואספת דגגך ותירשך ויצהרך: (דברים יא, יד)
ז) יפתח יי לך את אוצרו הטוב את השמים לתת מטר ארצך בעתו ולקרך את כל מעשה ידך והליות גוים רבים ואתה לא תקלה: (דברים כה, יב)
ח) וזכר אלהים את רחל וישמע אליה אלהים ויפתח את רחמיה: (בראשית ל, כב)

מאימתי פרק ראשון תענית

מאימתי. מיום טוב האחרון של חג. שמיני ללא יתצון צסוכה ואפילו האידנא אינו אלא מדרצנן משום ספיקא ואע"ג דצקיאינן צקציעא דירחא גורה שמא יחזור הדצר לקלקולו או משום מנהג אצותינו צדינו כדא"י פ"ק דציצה (דף ד:) ולכן מדכרינן אצל כל שצעה לא שהגשמים צימי סוכה סימן קללה הן כדמתן פרק שני דסוכה (דף כח:) משל לעצד וכו': **אם בן**. אם אתה אומר מוזכרין אע"פ שאין שואלין הואיל ומשמע צעונתו אף צקיין יזכירו ומה אתה נותן סימן מי"ט הראשון ור' אליעזר אומר צצרייתא צגמרא¹ כל הקיץ אם צא להזכיר מוזכיר דלעולם צעונתו משמע מיהו עד השתא לא רמי עליה חוצה אצל צי"ט ראשון חוצה לרצות לפני שאלה שכל הצא לצקש מקדים ומרצה ואסימן קללה לא קפדינן ורבי יהושע קפיד: **התם קאי**. פירוש צסדר זרעים צצרכות פרק אין עומדין (דף לג.) וליתני החס מאי שגא כו' כלומר אמאי תנא הכא צמועד מאי דתני החס צסדר זרעים:

אלא תנא מראש השנה קא סליק, פירוש ור"ה הויא צסדר מועד ואם תאמר ואכתי ליתני צסדר זרעים וי"ל דהכא עיקר דאמר צחג נידונין על המים ואורחא דמילתא לרצות לפני שאלה לכך צציק עד הכא אצל צסדר זרעים (ה) אומרים מוזכרין גבורות גשמים אפשר דמשמע לעולם כמו תחיית המתים או הצלה צמוין דעעת:

וליתני מאימתי מוזכרין (ט) גשמים מאי גבורות גשמים אמר ר' יוחנן שיורדין בגבורה. חימה החס צצרכות פ' אין עומדין (סז) קתני כי הכא מוזכרין גבורות גשמים ושואלין הגשמים וכו' אמאי לא קא מקשה כמו הכא וליתני מוזכרין על² הגשמים מאי גבורות ויש לומר שאני הכא דהו עיקר סדר של גשמים צאזיה זמן מתחילין לאומרו ומאימתי פוסקין מלאומרו ומשום הכי פריך הכא טפי מהתם: **וכתיב מבין הרים נבחו נאזר בגבורה**. וזה גבי צריאת עולם וכי היכי דהאי חקר צצריאת העולם רוצה לומר צגבורות כמו כן הכא גבי גשמים האי חקר נמי רוצה לומר גבורות אכן יש להקשות אמאי נקט גבורות טפי מכח וכמו כן הוה ליה למימר מאימתי מוזכרין כח גשמים או ליתני גדולות גשמים וי"ל דמן הדין נקט גבורות משום טעמא דליכא כח ואיכא גדולה אי נמי משום דהצרכה מתחלת צגצורה להכי נקט גבורות:

שלשה מפתחות שלא נמסרו של תחיית המתים וכן לאלישע דכתיב (מלמס א יז) ואמר אליהו חי ה' וגו' דה"ל³ אומר צפירקין דלקמן (דף כג.) וי"ל דהא דקאמר שלא נמסרו לשלית אינו ר"ל שלא נמסרו מעולם דהא של תחיית המתים ושל גשמים נמסרו אלא לא נמסרו להיות לעולם ממונה עליהם": **וישמע** א"ה אלהים **ויפתח את רחמה**. פירוש שהוא צעזעמו עשה וא"ת מהכא משמע דליכא אלא שלשה מפתחות וא"כ יש להקשות והא כתיב (ירמיה ג) פתח ה' את אוצרו ויואל את כלי זעמו ומשמע נמי שלא נמסרו לשלית וכמו ההיא וישמע אליה אלהים וגו' וא"כ אמאי לא חשיב לה וי"ל דלא חשיב כי אם אותן מפתחות של טובה ולהכי לא קא חשיב מפתח של זעם וא"ת דמשמע מהאי קרא דפתח ה' שלא נמסר מפתח של זעם לשלית והא אמרין (פסחים דף קט.) יורקמי שר של צרד הו וי"ל מכלי זעם אחרינא קאמר שלא נמסרו לשלית אצל משום צרד לא דאותו של צרד נמסרו⁴:

מוזכרין במס' ברכות דהיינו בסדר זרעים. תנא מר"ה סליקי ששניהם בסדר אחד הן להכי לא מצי למימר מ"ש דשקביה עד הכא. כתיב עושה גדולות עד אין חקר אלאא דכתיב חקר בגשמים וכתיב חקר בבריותו של עולם מה בבריותו של עולם כתיב ביה גבורה אף בגשמים הוי כמו דכתיב גבורה: שלא נמסרו שלשתן בחד ביד שליח. יפתח ה' ולא שליח חשק שלמה על רבינו גרישום (ב) נראה דצ"ל גבורות של מקום שמוריד גשמים וכו'.

לאהבה את יי אלהיכם ולעבדו בקל לבבכם ובכל נפשכם: (דברים יא, יג)
ו) ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה ומלקוש ואספת דגגך ותירשך ויצהרך: (דברים יא, יד)
ז) יפתח יי לך את אוצרו הטוב את השמים לתת מטר ארצך בעתו ולקרך את כל מעשה ידך והליות גוים רבים ואתה לא תקלה: (דברים כה, יב)
ח) וזכר אלהים את רחל וישמע אליה אלהים ויפתח את רחמיה: (בראשית ל, כב)

חשק שלמה על רבינו גרישום (ב) נראה דצ"ל גבורות של מקום שמוריד גשמים וכו'.

לאהבה את יי אלהיכם ולעבדו בקל לבבכם ובכל נפשכם: (דברים יא, יג)
ו) ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה ומלקוש ואספת דגגך ותירשך ויצהרך: (דברים יא, יד)
ז) יפתח יי לך את אוצרו הטוב את השמים לתת מטר ארצך בעתו ולקרך את כל מעשה ידך והליות גוים רבים ואתה לא תקלה: (דברים כה, יב)
ח) וזכר אלהים את רחל וישמע אליה אלהים ויפתח את רחמיה: (בראשית ל, כב)

עין משפט
נר מצוה

א אב גמיי פ"ב מהלכות תפלה הלכה טו סמג עשין יט טו"ש"ע א"ח סי' קד סעיף ה:
ב ד מיי שם הלכה טז וסמ"ג שם טו"ש"ע א"ח סי' קד סעיף ה:
ג ד מיי שם הלכה יז וסמג שם טו"ש"ע א"ח סי' רלד סעיף ה:
ו מיי פ"א מהלכות תפלה ה"א וסמ"ג שם:

רבינו הננאל

(איד' [אהרנא] דתנן במתניתין מאימתי מוזכרין גבורות גשמים מקשי תנא היבא קאי דקתני מאימתי כלומר מי הזכיר שנוכיר גבורות גשמים עד שיאמר מאימתי, ושנינן תנא מר"ה סליק דתנן ובחג נידונין על המים, ולפיכך תנא הכא מאימתי מוזכרין גבורות גשמים, ואמאי תני גבורות. כלומר מה גבורה יש בגשמים, וא"ר יוחנן שיורדין בגבורה שנאמר בענין המטר עושה גדולות עד אין חקר וגמר חקר חקר מבריותו של עולם שנאמר בורא קצות הארץ אין חקר לתבונתו וכתוב מכין הרים בכחו נאזר בגבורה מיכן סמכו לומר גבורות גשמים ופריש במתני' בתפלה ואמר' ומנא לן שלא תהא הזכרה זו אלא בתפלה, ופשטנא מדכתיב [ולעבדו] בכל לבבכם וגו' ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה ומלקוש וגו' ודייקינן איזו היא [עבורה] בלב שבשכילה המטר יורד הוי אומר זו תפלה, וא"ר יוחנן שלשה מפתחות לא נמסרו של שליח אלא הם בידו של הקב"ה מפתח גשמים שנאמר יפתח ה' לך את אוצרו הטוב את השמים וגו'. מפתח של חיה

רבינו גרישום

מאזר הגולה

מאימתי מוזכרין גבורות גשמים. שאמר מוריד הגשם: מאחר שהגשמים סימן קללה הוא בחג כדאמרן בסוכה משל לעבד שמשמש לרבו והפך לו רבו קיתון על פניו כלומר שאינו חפץ בו אף כך כשיורדין גשמים בחג יוצאין הכל מן הסוכה ונראה שאין חפץ הקב"ה שישבו בסוכה ואמאי מתחיל להזכיר גבורות גשמים ונראה שהוא מתפלל שידרו גשמים בחג: לא אמרתי לישראל שיתפלל על הגשמים בחג אלא למתחיל להזכיר.

להזכיר בחג (ב) גבורות של גשמים מקום שמוריד גשמים בעונתם לאחר החג כשצריכין: **אם כן עולם** יהא מוזכיר אפי' בימות החמה שמוריד גשמים בעונתן: **גמ'** **התם קאי מוזכרין כו' במס' ברכות:** וליתני **התם במס' ברכות** סמוך לרתני מוזכרין כו' ליתני מאימתי מ"ש דשבקיה עד הכא כלומר מי קתני הכא בסדר מועד מאימתי אמאי דתני מועד מאימתי מ"ש דשקביה עד הכא. כתיב עושה גדולות עד אין חקר אלאא דכתיב חקר בגשמים וכתיב חקר בבריותו של עולם מה בבריותו של עולם כתיב ביה גבורה אף בגשמים הוי כמו דכתיב גבורה: שלא נמסרו שלשתן בחד ביד שליח. יפתח ה' ולא שליח חשק שלמה על רבינו גרישום (ב) נראה דצ"ל גבורות של מקום שמוריד גשמים וכו'.

לאהבה את יי אלהיכם ולעבדו בקל לבבכם ובכל נפשכם: (דברים יא, יג)
ו) ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה ומלקוש ואספת דגגך ותירשך ויצהרך: (דברים יא, יד)
ז) יפתח יי לך את אוצרו הטוב את השמים לתת מטר ארצך בעתו ולקרך את כל מעשה ידך והליות גוים רבים ואתה לא תקלה: (דברים כה, יב)
ח) וזכר אלהים את רחל וישמע אליה אלהים ויפתח את רחמיה: (בראשית ל, כב)

אַתָּה בַּחֲרַתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים,
 אֲהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ
 בָּנוּ, – וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּיִשׁוֹנוֹת,
 וְקִדְשְׁתָּנוּ בְּמִצּוֹתֶיךָ, וְקִרְבַּתָּנוּ
 מִלִּפְנֵי לַעֲבוּדָתְךָ, וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל
 וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קִרְאָתָּ:

שיח יצחק

אתה בחרתנו, שלשה סוגים הם, בחירה, אהבה, רצון. גדר הבחירה אשר גם אם לא ימצא הבורח את הנבחר כלצדו, אך כאשר ימצא זו אחיזה ענין לטוב נגד האחרים אשר נבחר מהם, או שיש לו תקוה אשר הנבחר יהיה לאיש חיל לימים יבואו. גדר אהבה, הוא אם אחד ימצא איש כלצדו אשר ע"י פעולותיו יקנה אהבה, על כן יש גבול לאהבה על פי מעשיו, גם יש טעם לאהבה. לא כן גדר רצון כי אין גבול לרצון, ואין טעם לחפץ, ועל כן אמר החכם (עי' עקדת יצחק שער סו) החושק אין לו עינים, כנגד מה שאמר (קהלת ג, ד) החכם עיניו בראשו. ע"כ נספר שבחי הבורא יתברך אשר בשלשה אלה התנהג עמנו, כי בתחלה ביהדותנו במצרים בחר אותנו, אם כי מדת הדין קטרג אז עלינו הללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז (שיה"ש רנה פ"ג פסקא ו'), עכ"ל לקח אותנו גוי מקרב גוי בארצות וצמופתים, כאשר ידע כי אך מעיין היהינו בארץ מצרים מקום הטומאה ע"כ נשתקענו במ"ט שערי טומאה, כמו שהעיד המשורר כשזונה בין החוחים כן רעייתי בין הבנות (שיה"ש ג, ב), אבל אחר שיוציאו משם תחת כל כנפיו, אז יתעורר בנו רגשי קודש אשר נטועים בלבנו מאבותינו הקדושים, וכאשר השיב למשה רבינו ע"ה בהוציאו את העם ממצרים מעבדות את האלהים על ההר הזה (שמות ג, יג). אח"כ בעת נטהרנו מטומאת מצרים בדם פסח וזדם מילה, אהבת אותנו עדי באלו למעמד הר סיני, ונתן לנו את תורתו, חמדה גנוזה אשר מלאכי השרת השתוקקו אליה, ובקשו אשר תנה הודך על השמים, ומה לנו כי תזכרנו, אך מרוב אהבתו אלינו נתנה לנו, ואז באלו לשלימות האהבה. אח"כ ורצית בנו, היינו שאם שעשה עמנו טובות גדולות ועצומות צמה שלקחנו לעם ונתן לנו תורה ומצוות לזכרוננו, הנה הדבר הנראה יותר חזק אשר בו נראה אותות רצונו אלינו, הוא שראתה חכמתו לתת לנו סדר המועדים הקדושים האלה, אשר יראה מהם רוב החשק כשנהיה עצורים לפניו מדי שנה בשנה כבנים הנקראים אלל אציהם לפרקים להיות לפניו בשמחה, (פירוש יוסף).

ורצית בנו, ענין הרצון מאלו כמה פעמים אחר הכעס כמו שאמר יעקב לעשו, כי על כן ראיתי פיך בראות פני אלהים ותרצני (בראשית לג, י'), ונראה לו לכפר עליו (ויקרא א, ד), כי נראה עונה (ישעי' מ, ב), וכן הכונה כאן כי גם אחר שעשו העגל נחרצה להם הקב"ה ציוה"כ והשרה שכינתו בתוכם. והנה באלו הג' לשונות נגד השלש רגלים כסדרם, כי אתה בחרתנו הוא בעת יציאת מצרים כנ"ל, אהבת אותנו הוא מעמד הר סיני כנ"ל שהוא בחג השבועות, ורצית בנו הוא כפרת עון העגל והשראת השכינה, ואז בא חג הסוכות, ועל כן נאמרה בו שמחה יתירה יותר מכל המועדים.

לְבָרְכָהּ (סוטה כא). עֲבָרָה מְכַבֶּה מִצּוּה. וּבִעֵת הַתְּשׁוּבָה יִתְכַפְּרוּ הָעוֹנוֹת, וְתִתְעוֹרֵר זְכוּת הַמִּצְוָה וַיֵּאִיר נֶרָה אַחֲרֵי אֲשֶׁר לֹא הִגִּיהָ אוֹרוֹ לִפְנֵי הַתְּשׁוּבָה. וְכֵן כָּתוּב (איוב ח, ו) 'אִם זָךְ וַיִּשָּׁר אֶתָּה כִּי עָתָה יַעִיר עָלֶיךָ וְשָׁלֵם נֹת צְדָקָךְ'. אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרָנָם לְבָרְכָהּ (ירושלמי ראש השנה פ"א ה"ג) אִם זָךְ וַיִּשָּׁר הִייתָ לֹא נֶאֱמַר, אֲלֵא אִם זָךְ וַיִּשָּׁר אֶתָּה, שְׁעִשִּׂיתָ תְּשׁוּבָה. כִּי עָתָה יַעִיר עָלֶיךָ, עָתָה אַחֲרֵי הַתְּשׁוּבָה שְׁעִשִּׂיתָ, יַעִיר עָלֶיךָ כָּל הַצְדָּקוֹת שְׁעִשִּׂיתָ מִלְּפָנִים וְאֲשֶׁר הָיָה בִּיתְךָ פְּתוּחַ לְרוּחָהּ וְנִטְעַתָּ אֶשֶׁל אַכְסִנְיָהּ, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (איוב לא, לב) 'דִּלְתִּי לְאַרְח אֶפְתַּח'. וְקֹדֶם הַתְּשׁוּבָה לֹא הָיוּ צְדָקוֹתֶיךָ מְגִינֹת עָלֶיךָ, וְאַחֲרֵי שׁוּבְךָ וְסָר עוֹנֶךָ, יַעִיר זְכוּתְךָ, וְשָׁלֵם נֹת צְדָקָךְ. 'וְנִשְׁלַמָּה פְּרִים שְׁפָתֵינוּ', יִחָשֵׁב וְדוּוּיָנוּ כַּחֲטָאת פְּרִים לְרָצוֹן לָנוּ לִפְנֵיךָ. וְהַזְכִּיר פְּרִים, כִּי חֲטָאת פֶּרֶ הִתָּה פְּנִימִית, וְהָיוּ מִזִּים מִדְּמָה עַל הַפְּרָכָת וְעַל מִזְבַּח הַזֹּהֵב:

מכ. וְעוֹד יִתְפַּלֵּל בְּעַל הַתְּשׁוּבָה אֶל הַשֵּׁם לְמַחֲוֹת כְּעֵב פִּשְׁעֵיו וְכַעֲנֵן חֲטָאתָיו, וְשִׁיחֲפוּץ בּוֹ וִירְצָהוּ וַיַּעֲתֵר לוֹ כְּאֲשֶׁר

אִם לֹא חָטָא, כַּעֲנִין שְׁכָתוּב בְּדַבְרֵי אֱלִיהוּא עַל בְּעַל הַתְּשׁוּבָה אַחֲרֵי הַיְסוּרִים, 'עֲתֵר אֶל אֱלֹהֵי וִירְצָהוּ' (שם לג, כו), כִּי יִתְכַן לַהֲיוֹת הָעוֹן נִסְלַח וְנִפְדָּה מִן הַיְסוּרִים וּמִכָּל גְּזֵרָה, וְאֵין לְשֵׁם חֲפֵץ בּוֹ, וּמִנְתָּה לֹא יִרְצָה מִידּוֹ. וְתַאֲוֹת הַצְדִּיקִים מִן הַהֲצִלּוֹת, לְהַפֵּק רָצוֹן מֵהַשֵּׁם וְשִׁיחֲפוּץ בָּהֶם. וְרָצוֹנוֹ, הַחַיִּים הַקְּיָמִים וְהָאֲמִתִּיִּים וְהָאוֹר הַגָּדוֹל הַכּוֹלֵל כָּל הַנְּעִימוֹת, כַּעֲנִין שְׁנֶאֱמַר (תהלים ל, ו) 'חַיִּים בְּרָצוֹנוֹ'. וְנֶאֱמַר (שם פ, כ) 'יְיָ אֱלֹהִים צָבָאוֹת הַשִּׁיבָנוּ הָאֵר פְּנֵיךָ וְנִשְׁעָה', וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרָנָם לְבָרְכָהּ (מדרש תהלים שם) אֵין לָנוּ אֲלֵא הָאֶרֶץ פְּנִיךָ. וְהוּא עֲנִין הָרָצוֹן. וְכָבֵד הַקִּדְמָנוּ וּבִאֲרָנוּ זֶה:

עַל כֵּן תִּרְאֶה בְּתַפִּלַּת דָּוִד בְּעֵת הַתְּשׁוּבָה אַחֲרֵי שְׁאֵמַר (תהלים נא, ד) 'הֶרֶב כִּבְסִנִּי מַעוֹנִי וּמַחֲטָאִי טַהֲרֵנִי', הַתְּפַלֵּל עוֹד עַל הָרָצוֹן